

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra pedologie a ochrany půd

**Fakulta agrobiologie,
potravinových a přírodních zdrojů**

**Vliv strategických průmyslových zón v Královéhradeckém
kraji na zábory půdy a nezaměstnanost**

Diplomová práce

Bc. Nikola Červinková

Rozvoj venkovského prostoru

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Janků, CSc.

© 2021 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vliv strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji na zábory půdy a nezaměstnanost" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26.4.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jaroslavě Janků, CSc. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

Vliv strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji na záborů půdy a nezaměstnanost

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou záborů půdy v souvislosti s nezaměstnaností ve strategických průmyslových zónách v Královéhradeckém kraji. Zóny se v zájmovém území nacházejí dvě – v okrese Rychnov nad Kněžnou a v okrese Trutnov. Jedná se o regiony, které spolu nesdílejí hranice okresů, ale mají společné některé charakteristiky. Oba okresy se nacházejí v příhraničí s Polskou republikou, v horských a podhorských oblastech, a na jejich území došlo k vybudování strategické průmyslové zóny za účelem rozšíření společnosti Škoda auto, a. s.

Byl posuzován vliv záborů půdy ve vztahu k nezaměstnanosti zájmových území. V případě okresu Rychnov nad Kněžnou je zřejmá kontinuální expanze průmyslové zóny na úkor zemědělské půdy. Rozšiřováním této zóny vznikají nové pracovní příležitosti, čímž lze vysvětlit obecně nízká nezaměstnanost v okrese Rychnov nad Kněžnou. V případě okresu Trutnov byla zjištěna situace poněkud odlišná, protože k rozšiřování průmyslové zóny došlo s využitím již zastavěné plochy a celková rozloha zóny je podstatně menší.

Tématem stále více aktuálním je legislativa, která se záborů zemědělské půdy úzce souvisí. V České republice je právní ochrana zemědělské půdy zabezpečena řadou právních předpisů. Jejich dostatečnost lze zpochybnit vzhledem k tomu, že dochází k dalším rozsáhlým záborům zemědělské půdy.

V poslední části práce byly analyzovány záborů zemědělské půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou a oceněny dle vyhláškových cen platných v daném roce záboru. Zemědělskou půdu, která byla nenávratně zabrána pro rozvoj průmyslové zóny, je tak možno znázornit ve vyhláškových cenách a cenách v místě a čase obvyklých. Dále byla vypočítána cena ekosystémových služeb na zabraných půdách.

Klíčová slova: záborů půdy, zemědělská půda, ochrana půdy, průmyslové zóny, Královéhradecký kraj

Impact of strategic industrial zones in the Hradec Králové Region on land grabs and unemployment

Summary

The thesis focuses on land grabs and unemployment in strategic industrial zones in the Hradec Králové Region. There are two such zones: one in the county of Rychnov nad Kněžnou, the other in the county of Trutnov. The counties do not neighbour but do show similar characteristics. Both are on the country border with Poland, with mountainous and submountainous landscape. And their strategic industrial zones were developed to support further extension of Škoda Auto Ltd.

The impact of land grabs and unemployment in the areas is focused. In the county of Rychnov nad Kněžnou the industrial zone keeps expanding. Agricultural land is grabbed. But also new job opportunities appear, which explains rather low level of unemployment in the county. In the county Trutnov the industrial zone expanded into previously built-up land and the overall area of the zone is considerably smaller.

The issue of legislature highly relates with land grabs. Soil protection of farmland is secured in a number of legal documents in the Czech Republic. But as large land grabs of farmland continue, their efficiency and efficacy is questionable.

In the final part, farmland grabs for the Strategic industrial zone Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou are analysed and prized based on decree prices as of the year of each grab. The farmland which has been irreversibly lost to facilitate the expansion of the zone can thus be viewed in decree prices and customary prices for the time and space in the area. Price of ecosystem services on the grabbed land is also evaluated.

Keywords: land grabs, farmland, soil protection, industrial zones, Hradec Kralove region

Obsah

1 Úvod	9
2 Vědecká hypotéza a cíle práce	10
2.1 Vědecké hypotézy	10
3 Literární rešerše	11
3.1 Půda	11
3.1.1 Funkce půdy.....	12
3.1.2 Degradace půdy	13
3.2 Zemědělský půdní fond	14
3.2.1 Ochrana zemědělského půdního fondu.....	15
3.2.2 Orgány ochrany zemědělského půdního fondu	16
3.3 Zábory půdy	17
3.3.1 Legislativa související se záborů půdy	18
3.4 Průmyslové zóny	19
3.4.1 Strategická průmyslová zóna	20
3.5 Královéhradecký kraj a nezaměstnanost	21
3.5.1 Královéhradecký kraj.....	21
3.5.2 Nezaměstnanost	22
4 Metodika	24
5 Výsledky	25
5.1 Průmyslové zóny v Královéhradeckém kraji	25
5.1.1 Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou..	26
5.1.1.1 Zábory půdy za účelem rozšíření Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou	28
5.1.2 Strategická průmyslová zóna Vrchlabí.....	34
5.2 Nezaměstnanost ve vybraných okresech Královéhradeckého kraje	37
5.2.1 Okres Rychnov nad Kněžnou	37
5.2.2 Okres Trutnov	38
5.3 Zábory půdy ve vybraných okresech Královéhradeckého kraje	39
5.3.1 Okres Rychnov nad Kněžnou	39
5.3.2 Okres Trutnov	40
5.4 Posouzení vztahu SPZ, záborů půdy a nezaměstnanosti	42
5.5 Hodnota půdy v SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnova nad Kněžnou	46
5.5.1 Oceňovací vyhlášky a ceny obvyklá.....	46
5.5.2 Ekosystémové služby.....	48
6 Diskuze	50

7 Závěr	54
8 Literatura.....	56
9 Seznam použitých zkratk a symbolů	61
10 Seznam použitých tabulek.....	62
11 Seznam použitých obrázků	63
12 Samostatné přílohy	64

1 Úvod

Půda je základní složkou přírodního bohatství, neodmyslitelnou součástí lidských životů a všech ekosystémů. Patří k důležitým součástem života na naší planetě, které nejdou ničím nahradit. Zábory půdy, ke kterým hojně dochází v souvislosti s expanzí měst a rozvojem průmyslových zón, jsou z dlouhodobého hlediska opomíjeným tématem. I přes to, že existuje legislativní podpora pomocí zákona a vyhlášek o ochraně zemědělského půdního fondu, tak v rámci územního plánování a strategie rozvoje regionu stále dochází k výstavbám a rozšiřování průmyslových zón. S tímto souvisí právě zábory půdy, jejichž přeměna zpět je již nevratná.

První teoretická část této práce se zabývá půdou, její funkcí a degradací. Vysvětluje pojmy zemědělský půdní fond a jeho ochranu, zábory půdy včetně související legislativy a pojem průmyslové zóny. V rešerši je také přiblížen Královéhradecký kraj a pojem nezaměstnanost.

V Královéhradeckém kraji, na území okresů Rychnov nad Kněžnou a Trutnov se nachází dvě strategické průmyslové zóny. Strategická průmyslová zóna Vrchlabí (okres Trutnov) se dlouhodobě rozkládá na stejné výměře cca 52 ha. K jejímu rozšíření došlo ve sledovaném období pouze jednou, bez přímého záboru zemědělské půdy. Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou je však značně odlišná. Za účelem jejího rozvoje dochází ve sledovaném regionu stále k velkým záborům kvalitní zemědělské půdy. Díky tomu je okres Rychnov nad Kněžnou regionem s dlouhodobě nejnižší mírou nezaměstnanosti. Otázkou však zůstává, zda trvale zastavěná hodnotná zemědělská půda není příliš vysokou cenou pro celý region.

Ve výsledcích práce bude mimo záborů zemědělské půdy a jejich vztahu k nezaměstnanosti provedeno vyčíslení hodnoty zastavěné půdy za účelem rozšíření Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Hodnota půdy bude vyčíslena dvěma způsoby – pomocí oceňovacích vyhlášek a cen v místě a čase obvyklých a pomocí hodnoty ekosystémových služeb.

2 Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem práce je vypracovat komplexní studii, která detailně popíše problematiku rozsáhlých záborů půdy včetně důvodů, proč k nim dochází. Součástí práce bude přehled průmyslových zón a strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji, které vznikly zábořem zemědělské půdy. Práce se pokusí zanalyzovat úbytky zemědělské půdy a pokusí se vyčíslit ztráty zábořem půdy pro průmyslové zóny. Diplomová práce posoudí sociální a ekonomický důsledek záborů půdy ve vztahu k podpoře zaměstnanosti českých občanů.

2.1 Vědecké hypotézy

Hypotéza H1	Zábory zemědělské půdy neřeší zaměstnanost českých občanů.
Hypotéza H2	Legislativa zabráňující zábořům zemědělské půdy je v České republice nedostatečná.
Hypotéza H3	Budování průmyslových zón na zemědělské půdě není ekonomicky přínosné.

3 Literární rešerše

3.1 Půda

S půdou je přímo spjatý život člověka, představovala a stále představuje pro něj zdroj obživy a existence. Kromě toho, že půda umožňuje produkci potravin a je předmětem vlastnických vztahů – koupí a prodejů, málokterý běžný občan si uvědomuje její skutečný význam (Vilček & Bujnovský 2010).

Na půdu je tedy možno nahlížet jako na primární výrobní faktor, který má své specifické vlastnosti (Bečvářová 2001):

- výměra půdy je dána plochou povrchu země, který je možno využít pro zemědělské obdělávání, je tedy nerozmnožitelná;
- je nezaměnitelná jinými výrobními prostředky na dané úrovni techniky a technologie;
- půda je živý organismus v němž probíhají chemické, fyzikální a biologické procesy;
- je zároveň pracovním předmětem a pracovním prostředkem;
- pokud se vhodně obdělává, neopotřebovává se, naopak se může její úrodnost zvyšovat.

Dle MŽP je možné půdu definovat jako „*samostatný přírodní útvar vzniklý z povrchových zvětralin zemské kůry a z organických zbytků za působení půdotvorných faktorů*“. Slouží k pěstování rostlin, je stanovištěm planě rostoucí vegetace a životním prostředím půdních organismů. Je nejcennějším přírodním bohatstvím a přirozenou součástí národního majetku každého státu. Půda je systémem, který se neustále vyvíjí (Ministerstvo životního prostředí 2018).

Podle Vlčka (Vlček 2015) můžeme definovat půdu jako přirozené prostředí pro růst rostlin. Zdá se, že jde o velmi obecnou definici, opak však může být pravdou. Většina půdy je využita za účelem produkce potravin. Půdy jsou chápány od konce 19. století jako subjekty mající vlastní morfologii závislou na kombinaci, stáří, reliéfu, matečného substrátu, klimatu a živých organismů.

Prvotní vlastností půdy je úrodnost, která je dána chemickými, biologickými a fyzikálně-chemickými vlastnostmi. Úrodnost můžeme rozlišovat na přirozenou – úroda bez zásahu člověka a skutečnou – úrodnost po zásahu člověka, zpravidla vyšší než přirozená. Hlavními faktory, které ovlivňují úrodnost půdy je její složení, hloubka ornice, svahovitost terénu, hloubka podzemní vody, činnost člověka a povětrnostní podmínky (Bečvářová 2001).

3.1.1 Funkce půdy

Půdní funkce jsou schopnosti půdy zahrnující produkci potravin a biomasy, uchovávací biologické rozmanitosti půdy, vázání živin a uhlíku, transformaci a filtraci vody (Giannakis et al. 2017).

V historii byla půda ceněna a brána jako prostředek, který má zajišťovat řadu lidských potřeb. V posledních letech je na význam půdy nahlíženo i z pohledu funkcí a úloh, které nebyly dříve dostatečně zřejmé a ve kterých má půda zásadní roli. Následkem složitých vazeb, kterých se půda v ekosystémech účastní, není možné jednoznačně určit jednu nejdůležitější funkci půdy (Novotný a kol. 2017).

Půda má mnoho funkcí, které lze dělit do různých skupin. Do tří skupin je možné rozdělit funkce, které má půda v přírodě a které má vzhledem k potřebám člověka. Dělení je následující (Tomášek 2007):

- funkce přírodní – půda produkuje biomasu; tvoří životní prostor a základ života pro všechny suchozemské organismy; je prostředím a součástí látkového koloběhu v přírodě; je prostředím pro výměnu tepelné energie mezi ovzduším a zemí a prostředím pro infiltraci, retenci a akumulaci vody, transportní, transformační, pufrovací a neutralizační procesy;
- funkce užitkové – je stanovištěm zemědělských a lesnických plodin, výrobním prostředkem, má určitou funkci a produkční potenciál; je plochou pro stavební a hospodářské využití, pro infrastrukturu, bydlení a rekreaci; slouží jako zdroj neobnovitelných surovin;
- funkce kulturní – půda je archivem dějin historie lidstva a dějin přírody, jsou v ní zachovány a konzervovány změny vegetace, klimatu, paleontologické a archeologické nálezy.

Dalším, obecnějším dělením funkcí půdy je rozdělení na funkce ekologické a ekonomické (Pavlů 2019):

- ekologické (mimoprodukční) funkce – jedná se o funkce, které půda plní jako složka životního prostředí, jsou nejdůležitější při zacházení s půdním fondem a je třeba jim dát vždy přednost před funkcemi ekonomickými; jakékoliv jejich narušení může mít zpětný negativní dopad; mezi tyto funkce patří schopnost půdy filtrovat a zadržovat vod či transformovat látky;
- ekonomické (produkční) funkce – jedná se o funkce, které jsou spojeny s poskytováním výnosů, půda je zde brána jako základní výrobní prostředek a produkční činitel v zemědělském a lesním hospodářství, jako složka stavebních surovin, materiálů a také jako prostor pro stavby či jiné aktivity člověka; znamená to tedy, že půda je chápána jako využitelný zdroj.

K částečnému zachování funkcí půdy a ke zmírnění následků utěsnění půdy mohou pomoci prostupné povrchy, které přispívají k lokální kapacitě odvodnění a v některých případech také plní krajinářské či biologické funkce. Další výhodou prostupných povrchu

je jejich pozitivní přínos pro mikroklima – pohlcují teplo a tím zmírňují teploty v prostoru. Nejvíce propustné povrchy jsou vyrobeny z materiálů, které jsou v místě dostupné a znovu použitelné. Je nutná jejich pravidelná údržba, aby byla zajištěna jejich správná funkčnost. Jedná se např. o zelené střechy, dřevěné rošty, šterkové trávníky atd (Prokop et al. 2011).

3.1.2 Degradace půdy

Půda podléhá působení člověka, jak přímému, tak nepřímému. Tyto lidské činnosti představují hlavní příčinu globálních změn a narušují funkci půdy, kterou bychom měli chránit, aby byly zachovány její produkční i mimoprodukční funkce (Smith et al. 2016).

Degradace půdy je jednoznačně jedním z nejnaléhavějších problémů lidstva. Obavy o degradaci půdních a vodních zdrojů jsou celosvětové a rostou souběžně se snižováním zásob přírodních zdrojů (Lal & Stewart 1990).

Kromě lidské činnosti přispívají k půdní degradaci záplavy, půdní sesuvy a sucho. K degradaci půdy dochází po celém světě, největší negativní dopady jsou však v rozvojových zemích, jejichž příjmy jsou na zemědělství velmi závislé (Jeníček & Foltýn 2010).

Chemická degradace

Týká se změny v půdních vlastnostech, které regulují dostatek živin. Snižující se množství živin v půdě má za následek ztrátu jejich schopností – nezadržuje vodu a živiny. Půda má sice samočisticí schopnosti, ale v případě trvalého znečištění se schopnost samočištění a regenerace snižuje a dochází tak ke ztrátě humusu (Nagendra et al. 2004).

Fyzikální degradace

Fyzikální degradace zahrnuje narušování půdního povrchu, sedimentaci a transport uvolněných půdních částic vlivem větru, vody, ledu a jiných činitelů. Tato eroze může být jak geologická, tak způsobená lidskou činností. Do fyzikální degradace se řadí také utužení půdy vznikající jako důsledek útláčné síly kol zemědělských strojů narušením struktury zeminy (Janeček 2008).

Biologická degradace

Biologická degradace se vyznačuje ztrátou půdní látky potřebných pro rostliny. Ztráta organické hmoty znamená větší zranitelnost větrnou a vodní erozí, snížení poutání živin, zvýšení obsahu dusičnanů, což vede ke snížení produkční schopnosti půdy (MZE 2009 – 2021).

Velmi negativním vlivem pro budoucí obživu lidstva je proces, při kterém dochází k výrazným ztrátám kvalitní zemědělské půdy. Jedná se o zastavování zemědělské půdy neboli záборы půdy, což v praxi znamená výrazné rozšiřování lidských sídel a s tím spojené budování potřebné infrastruktury. Záборы půdy jsou také formou degradace jedná se o tzv. soil sealing neboli zakrývání půdy (Vopravil 2011).

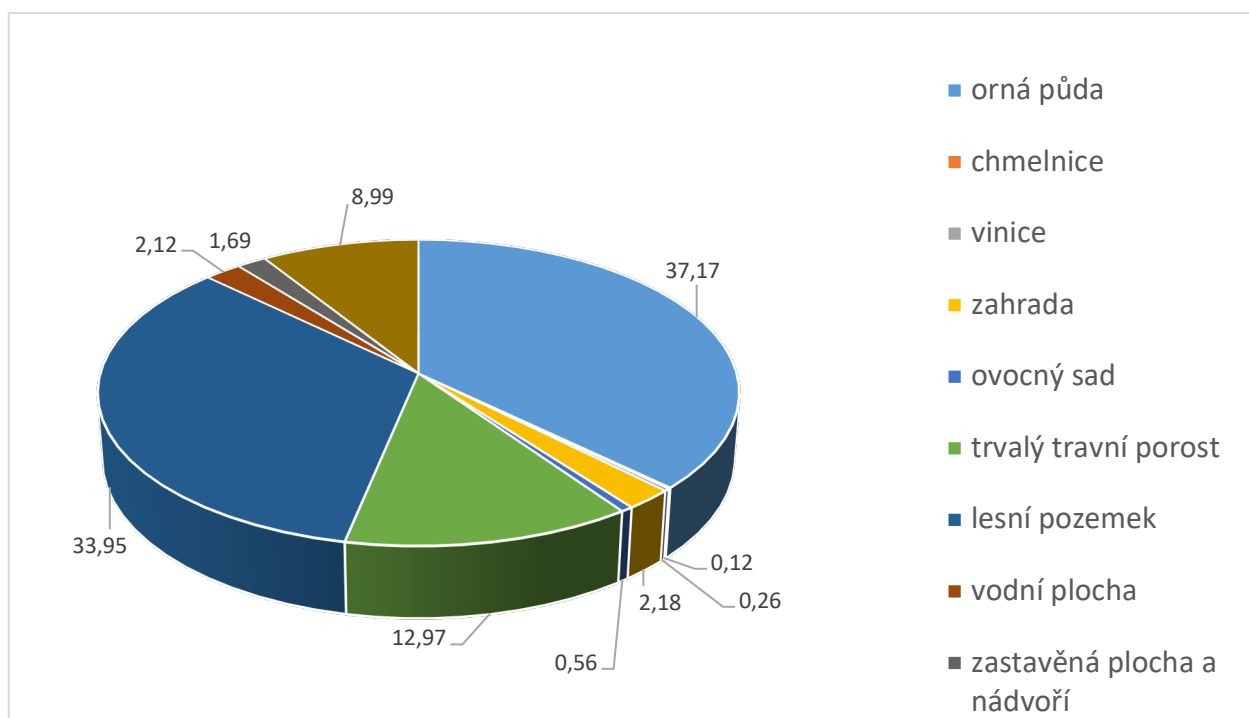
3.2 Zemědělský půdní fond

Zemědělský půdní fond (ZPF) je výrobním prostředkem, který zajišťuje a umožňuje zemědělskou výrobu v České republice, je součástí životního prostředí ČR a tvoří ho jedinečné přírodní bohatství. Definicí Zemědělského půdního fondu upravuje Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu ve znění pozdějších předpisů. Správným využitím ZPF a prostřednictvím jeho ochrany je v České republice realizována ochrana, ale i celkové zkvalitňování a zlepšování životního prostředí v ČR (Zákon č. 334/1992 Sb.).

Dle zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zemědělský půdní fond tvoří:

- zemědělská půda - „*pozemky zemědělsky obhospodařované, to je orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, trvalé travní porosty a půda, která byla a má být nadále zemědělsky obhospodařována, ale dočasně není*“;
- „*rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže a nezemědělská půda potřebná k zajišťování zemědělské výroby, jako polní cesty, pozemky se zařízením důležitým pro polní závlahy, závlahové vodní nádrže, odvodňovací příkopy, hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, technická protierozní opatření apod.*“.

Celková rozloha půdního fondu v ČR k 31.12.2020 je 7.887.101 ha, z toho 4.200.204 ha tvoří zemědělský půdní fond a zbývajících 3.686.898 ha zaujímají nezemědělské pozemky. Na následujícím obrázku č. 1 vidíme graf, který znázorňuje procentuální podíly zastoupení jednotlivých druhů pozemku.

Obrázek 1: Zastoupení zemědělské a nezemědělské půdy v ČR k 31.12.2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČÚZK 2021

3.2.1 Ochrana zemědělského půdního fondu

Za účelem zachování funkcí a podstaty půdy je třeba chránit zemědělský půdní fond. Půda je nezastupitelným, neobnovitelným zdrojem a její poškození je často neodčinitelné. Nároky společnosti na uspokojování potřeb spojených s využíváním půdy důsledkem současného civilizačního procesu velkou mírou vzrostly a s tím vzrostla také míra působení škodlivých vlivů na půdu (Dramohorský 2010).

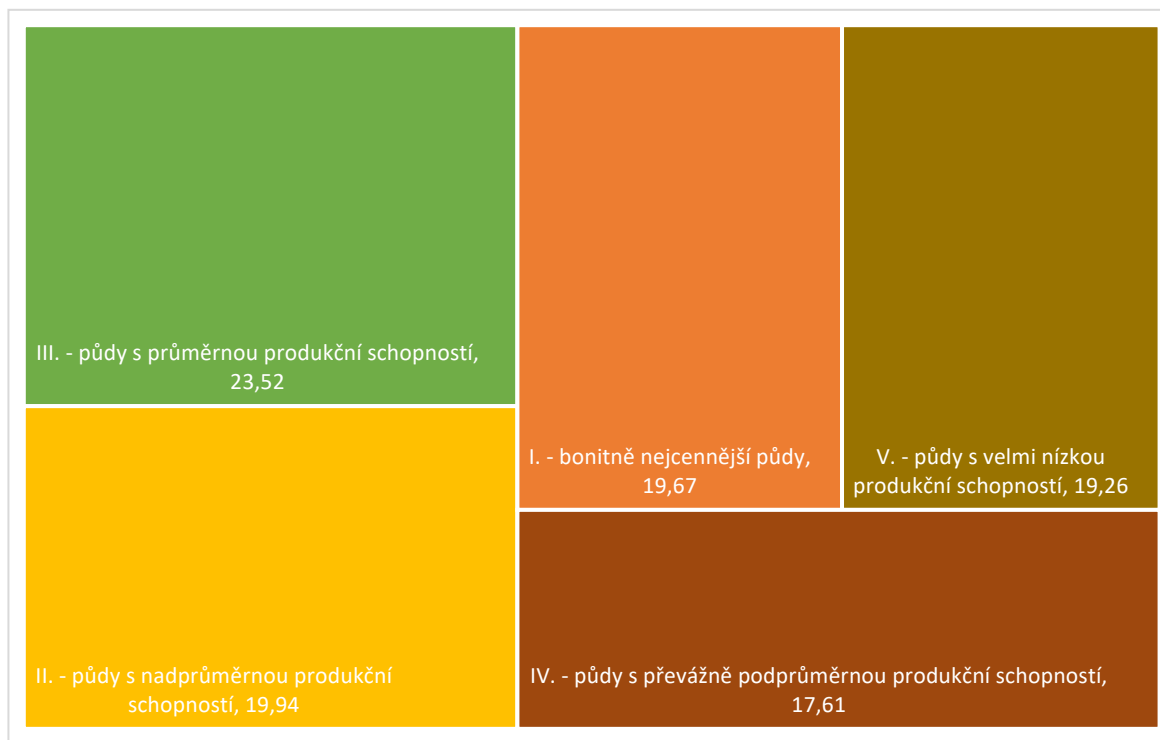
Hlavním problémem ochrany půd v České republice jsou zábory půdy za účelem zástavby. Půda je tímto činem nenávratně zničena. Majitelé půdy z ekonomických důvodů vidí hlavně okamžitý zisk z prodaného pozemku, který je v případě stavebních pozemků mnohokrát vyšší než v případě zemědělské půdy. Ochrana půdy je často vnímána jako velká překážka podnikatelských stavebních záměrů. Ztráta půdy pro stavební účely je závažným problémem, kterým se každým dnem zvyšuje riziko nedostatku vody. Toto riziko je spojeno se sociálními a ekonomickými problémy (Janků et al. 2016).

Cílem ochrany ZPF je tedy zabránění či co nejvíce omezení ohrožování a poškozování funkcí půdy a zároveň nápomoc k nápravě škod na půdě způsobených. Pokud již není možno ohrožení a poškození zabránit, je cílem zemědělského půdního fondu zmírnění negativních důsledků a působení na půdu. Mezi hlavní cíle ochrany ZPF patří (Damohorský 2010):

- vytvoření předpokladů pro návratnost dočasně odňatých nebo dočasně nevyužitých zemědělských pozemků;
- snížení úbytku zemědělské půdy na minimum;
- situování odnímané půdy do míst, kde má méně závažný dopad na provozování zemědělské výroby a na životní prostředí;
- předcházení znečištění a odstraňování znečištění půdy a tím péče o úrodnost zemědělské půdy zabraňováním ztráty úrodné vrstvy.

Za účelem ochrany úrodných půd, ochrany životního prostředí a zajištění zemědělské výroby jsou vyhlášeny třídy ochrany zemědělského půdního fondu. Určují se pomocí bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ), což je základní jednotka při oceňování půdy a při řešení pozemkových úprav. Tato jednotka se skládá z pětimístného kódu, kdy první číslo určuje klimatický region, další dvě čísla definují hlavní půdní jednotku, čtvrtá hodnota určuje sklonitost a expozici a poslední, pátá hodnota určuje skeletovitost a hloubku půdy. Podle bonitace zemědělského půdního fondu je udávána jeho kvalita. Začlenění dle BPEJ do jednotlivých tříd ochrany půdy se řídí vyhláškou č. 48/2011 Sb., o stanovení tříd ochrany (EKatagolg BPEJ 2019).

Ochrana půdy je celkem rozdělena do 5 tříd od nejkvalitnějších – třída ochrany 1, vyskytujících se v rovině a nížinách až po ty nejméně produktivní – třída ochrany 5, ve které se nachází půda postradatelná, určená pro zemědělské účely. Rozdělení do všech kategorií můžeme vidět na následujícím obrázku č. 2 (Janků et al. 2020).

Obrázek 2: Třídy ochrany ZPF v České republice v %

Zdroj: vlastní zpracování dle VÚMOP 2021

3.2.2 Orgány ochrany zemědělského půdního fondu

Ochranu zemědělského půdního fondu má na starosti stát a orgány veřejné správy. Počet, působnost a výkon jednotlivých orgánů veřejné správy je upraven zákonnými předpisy, které těmto orgánům dávají pravomoc provádět dohled nad ZPF, posuzovat žádosti o vymezení ze ZPF a případně trestat jejich porušení.

Hlavními orgány, které dohlížejí na dodržování zákona o ochraně zemědělského půdního fondu jsou (Zákon č. 334/1992 Sb.):

- Ministerstvo životního prostředí;
- Krajský úřad;
- Obecní úřad s rozšířenou působností;
- Správa národního parku;
- Česká inspekce životního prostředí.

Důležitou roli při udržitelném využívání půdy hraje územní plánování. V územním plánu, který sestavuje každá obec pro své území, jsou vymezeny zastavěné a zastavitelné plochy. Při tomto členění je povinnost se vždy řídit zásadami pro ochranu ZPF. Pokud daná obec územní plán nemá, jednotlivé stavby se povolují podle zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon a zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Vymezená stavba, či jakýkoliv jiný zábor území, musí být vždy v souladu s požadavky zákonných norem (Zákon č. 334/1992 Sb.).

3.3 Zábory půdy

V České republice, ale nejen na jejím území, dochází k úbytku orné půdy za účelem zástavby. Jde o zemědělskou půdu, která se převádí na nezemědělskou půdu, nejčastěji na stavební parcely. Tímto zábořem dochází k její trvalé ztrátě (Morello et al. 2000).

V současné době se o ochraně půdy a o zákoně, který se ochranou zabývá hodně mluví. Množství zabrané půdy v posledních letech je však alarmující. Názory na půdu se velmi často liší. Na jedné straně vědci, ekologové, zemědělci, ale také filozofové a novináři jsou v rozporu s názory a zájmy developerů, stavitelů, architektů a velké části politiků. Zatímco jedni tvrdí, že půda je nenahraditelná a nezbytná pro lidský život, druzí jsou toho názoru, že půda vede ke snižování nezaměstnanosti. Preferují výstavbu průmyslových komplexů a bydlení na zelené louce, tzv. greenfield před revitalizací území tzv. brownfield (Janků et al. 2016).

Zábor půdy, označovaný také jako spotřeba půdy, ukazuje nárůst sídelních útvarů v čase. Tento proces obsahuje výstavbu samot ve venkovských oblastech, přeměnu půdy uvnitř městské oblasti a rozšiřování městských oblastí kolem městského jádra. Větší, či menší zábor půdy postupně vede k jejímu skutečnému zakrytí (European Commission 2012).

V České republice, ale také v celé střední Evropě rozloha zemědělské půdy rychle klesá. K největším úbytkům dochází u orné půdy, kdy snížení dosahuje až 25 ha/den. Pokud porovnáme skutečnost zastavěné plochy se záznamy, které jsou dostupné v katastru nemovitostí zjistíme, že zde existuje jistý rozdíl. Skutečný úbytek orné půdy v ČR je pravděpodobně ještě vyšší. Jak již bylo řečeno, na základě kvality půdy je půda rozdělována do pěti ochranných tříd. Obce, které jsou odpovědné za územní plánování však ne vždy mají o ochranu půdy zájem, a nejkvalitnější půda byla znehodnocena zástavbou (Janků 2016).

Částečné, či úplné ztráty neúrodnějších půd, snížení rostlinné výroby, narušení hydrologických poměrů a cyklů živin způsobených narušením funkce půdy, zvýšená náchylnost k záplavám, kdy dochází k přerušení nebo snížení infiltrace vody do půdy jsou přímými důsledky záborů půdy. Zábořem jsou také ovlivňovány klimatické podmínky a energetická bilance oblasti, kdy v zastavěném území je redukováno vypařování vody zpět do atmosféry a dochází k efektu městských tepelných ostrovů (Cherlet et al. 2018).

Soil sealing je definováno jako zakrývání půdy materiály, které jsou nepropustné – asfalt, beton, kámen. Půda tímto zakrytím ztrácí své vlastnosti a nemůže plnit své přirozené funkce (European Environment Agency 2019).

Se zastavováním úzce souvisí rozšiřování měst, parkovacích míst, výstavby dálnic a průmyslových zón. Do budoucna může nekontrolovaný průběh zastavování vést k výrazným ztrátám nejkvalitnější půdy a následně mít negativní důsledky na člověka a krajinu (Situační a výhledová zpráva – Půda 2018).

Rozvoj společnosti a lidských sídel mění funkční využití krajiny a s tím i její strukturu. V důsledku rozšiřování sídel – venkovských i městských, včetně související infrastruktury dochází k významným poklesům výměry zemědělské půdy, včetně ztráty produkce nejkvalitnějších plodin (Szturc et al. 2017).

Ke ztrátám zemědělské půdy tedy dochází z velké části urbanizací – tzv. poměšťování. Díky změnám lidského životního stylu, jejich mobilitě a intenzifikaci hospodářství jsou kladeny velké tlaky na půdy a s ní související zábor. Zvyšuje se počet obyvatel a s tím souvisí rozšiřování zástavby. Tento proces je viditelný nejen v městských aglomeracích, ale také v extravilánech obcí. S rozšiřováním zástavby souvisí výstavba nových obytných celků, skladovacích prostor a průmyslových zón v místech, kde doposud byla volná příroda. Tímto dochází k rozšiřování zastavěné plochy a k postupnému vyjímání zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu (Miko & Hošek 2009).

Města se vyznačují vysokou rozlohou nepropustných povrchů a souvislými zastavěnými oblastmi. Městský růst tedy podporuje nárůst záborů půdy a její zakrývání (Artmann 2014).

3.3.1 Legislativa související se záborů půdy

Právní úprava v oblasti ochrany zemědělské půdy je v České republice definována ve více právních předpisech. Ochrana půdy z obecného hlediska, jako jedné ze složek životního prostředí, je ukotvena již na ústavní úrovni. Ústava České republiky se zmiňuje v preambuli o ochraně a rozvíjení přírodního bohatství. V dalším článku je potom státu uložena povinnost šetrně využívat přírodní zdroje a chránit přírodní bohatství (Zákon č. 1/1993 Sb.).

V článku 35 uvádí také Listina základních práv a svobod práva a povinnosti týkající se životního prostředí a zároveň i ochrany půdy: „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“ (Zákon č. 2/1993 Sb.).

V České republice mezi hlavní předpisy, které se týkají ochrany půd v ČR můžeme rozdělit na tzv. zákonné a podzákonné. Mezi nejdůležitější zákonné předpisy patří (Cechová 2011):

- zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu – zajišťuje ochranu pozemků, které do ZPF spadají, jedná se o stěžejní pramen práva, jímž je chráněna zemědělská půda;
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu – upravuje mimo jiné cíle a úkoly územního plánování, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj, postupy posuzování vlivů záměrů na životní prostředí atd.;
- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí – stanovuje základní zásady ochrany životního prostředí a při jeho zlepšování;

- zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitost – předmětem evidence katastru nemovitostí jsou mimo jiné i údaje o jednotlivých druzích pozemků;
- zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech – výsledky pozemkových úprav jsou podkladem pro územní plánování, které je jedním z nástrojů ochrany zemědělské půdy.

Nejdůležitějším podzákonným předpisem je prováděcí vyhláška č. 48/2011, o stanovení tříd ochrany, na základě, které se zařazují půdy do jednotlivých kategorií ochrany na základě hodnoty BPEJ. Druhou důležitou vyhláškou je vyhláška č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu (VÚMOP 2021).

O ochraně zemědělské půdy je rozhodováno ve dvou procesech. První proces je na základě zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, kde o zábořech půdy rozhodují orgány ochrany ZPF. Druhým procesem je plošná ochrana v rámci územně plánovacích dokumentací obcí ve fázi, kdy je územní plán v procesu tvorby a projednávání. Oba procesy se řídí dvěma zákony – zákonem č. 138/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (Právní rozhledy 2013).

Orgány ochrany zemědělského půdního fondu mají k dispozici dva nástroje, pomocí kterých mohou záboř půdy regulovat. Jedná se o administrativní nástroj – souhlas k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, který udělují pomocí svého stanoviska případně rozhodnutí a druhým nástrojem je nástroj ekonomický, kterým stanovují odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Ekonomický nástroj je klíčový pro ochranu před zábořem a následným zastavěním řešeného území (Pekárek et al. 2010).

Zákon o ochraně ZPF zcela jistě přispívá k ochraně zemědělské půdy a k ochraně před jejím plošným zábořem. Na základě tohoto zákona, jak již bylo řečeno, stanovují orgány ZPF výši odvodů za vynětí půdy ze zemědělského půdního fondu a mohou udělovat pokuty za přestupky na úseku ochrany zemědělského půdního fondu. Výši odvodů však nelze považovat za ekonomicky účinnou, protože drobné stavebníky ani velké developery takto nastavené výše odvodů od jejich stavebního záměru neodradí.

3.4 Průmyslové zóny

Všeobecně je průmyslová zóna definována jako *„ucelený soubor kompaktních univerzálních objektů vhodných pro lehkou, hygienicky nezávadnou výrobu s účelně vyřešenou dopravou a velkým podílem zeleně mezi jednotlivými objekty“* (Průmyslové zóny 2021).

Dle agentury CzechInvest je Průmyslovou zónou *„ucelená zastavitelná plocha nebo zastavěné území, na kterém lze v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací na základě pravomocného územního či jiného rozhodnutí dle zvláštního právního předpisu umisťovat podnikatelské objekty“*, kde za podnikatelský objekt se považuje administrativní budova či výrobní hala (CzechInvest 2021).

Podle Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) se za průmyslovou zónu považuje plocha využívaná pro výrobní závody, které se zpravidla zaměřují na zpracovatelský průmysl, strategické službu nebo technologická centra a další dle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2021).

Průmyslové zóny nejsou otázkou posledních dvaceti let, i přesto jsou ty současné důležitým porevolučním fenoménem. Obdobou současných průmyslových zón jsou tzv. územně výrobní komplexy, které na jednom místě soustředily několik důležitých průmyslových závodů bez typických vnitřních vztahů mezi jednotlivými subjekty (Hladík & Hlaváček 2013).

V České republice je definováno 6 typů průmyslových zón, kdy mezi ty základní patří (Operační program Podnikání a inovace 2021):

- Místní průmyslová zóna
 - menší, náročně zainvestovaný pozemek s dobrou dopravní dostupností a předpokladem připojená na odpovídajících technickou infrastrukturu a komunikační technologie;
 - její specifikum jsou nízké náklady na stavbu a provoz;
- Regionální průmyslová zóna
 - jedná se o zónu v blízkosti obce s alespoň 40 000 ekonomicky aktivními obyvateli a v dojezdové vzdálenosti maximálně 45 minut;
- Strategický firemní průmyslový park
 - kompletně připravená plocha s odpovídající rozlohou, prezentovaná pro velké investiční projekty;
 - v územním plánu daného katastru je vždy zdůrazněno její průmyslové využití;
- Podnikatelský park regionálního významu
- Podnikatelský park národního významu
- Speciální rozvojové parky.

Průmyslové zóny mohou vznikat buď na zelené louce nebo na již zastavěných a nevyužitých místech. Rozvoj na zelené louce, tzv. greenfields, je proces rozvoje obcí na nezastavěných pozemcích (Salvati & Ricciardo Lamonica, 2020). Ve druhém případě se jedná o tzv. brownfields, tedy o nemovitosti jak ve městech, tak na venkově, které měly dříve ekonomicky životaschopné využití, ale poté byly uvolněny a již nejsou využívány (Martinat et al. 2018).

3.4.1 Strategická průmyslová zóna

Příprava Strategické průmyslové zóny probíhá vždy ve spolupráci agentury CzechInvest, Ministerstva průmyslu a obchodu a se zástupci krajské a místní samosprávy. SPZ se zaměřují na získání strategických investorů, kteří se podílejí na rozvoji a budování technologických center, center strategických služeb a na vytváření pracovních míst v oborech vědy a výzkumu. Strategickým investorem se zde rozumí fyzická či právnická osoba, která

na území PZ podpořené v rámci dotačního programu vytvoří podmínky pro vznik nových pracovních míst v oborech zpracovatelského průmyslu, vyjma oborů, které jsou zaměřené na prvotní zpracování, v oborech strategických služeb, v technologických centrech a v oblasti výzkumu a vývoje (CzechInvest 2021).

Strategickou průmyslovou zónou – SPZ je brána (Důvodová zpráva MPO 2021):

- průmyslová zóna o výměře nejméně 200 ha (greenfield - v případě budování na zelené ploše v dosud nezastavěném území);
- průmyslová zóna o výměře nejméně 100 ha (brownfield – v případě umístění v zastavěném, ale nevyužívaném území);
- průmyslová zóna připravovaná pro strategického investora stanovená usnesením vlády, případně na základě jiného dokumentu strategické povahy.

3.5 Královéhradecký kraj a nezaměstnanost

Česká republika je členěna na základní územní samosprávné celky, obce a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Obec je definována jako základní územní samosprávné společenství občanů a je veřejnoprávní korporací. Vyšším územním samosprávným celkem je kraj. Kraj je definován jako územní společenství občanů s právem na samosprávu, která je vykonávána v rozsahu stanoveném v zákoně č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení) v souladu s potřebami společenství občanů kraje (Peková 2008).

3.5.1 Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj, se svojí rozlohou 4 759 km² zaujímá necelých 6,4 % rozlohy České republiky a je největším krajem regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod. Ke konci roku 2017 byla hustota zalidnění kraje 116 obyvatel na km². Z celkového počtu 551 647 obyvatel, žije 16,85 % v krajském městě v Hradci Králové. Venkovský prostor Královéhradeckého kraje tvoří 400 venkovských obcí (89,29 %) z celkového počtu 448 obcí.

Kraj je rozdělen na 5 okresů, které blíže charakterizuje následující tabulka č. 1. Největší území zaujímá okres Trutnov, s rozlohou 1 147 km², zabírá 24,1 % rozlohy celého kraje. Naopak nejmenší, okres Náchod, se rozkládá na 851,72 km², což je 17,89 % kraje.

Tabulka 1: Okresy Královéhradeckého kraje

Okres	Rozloha v km ²	Počet obcí		Počet obyvatel
		celkem	z toho měst	
Hradec Králové	891,64	104	6	164 283
Jičín	887,00	111	10	80 045
Rychnov nad Kněžnou	982,00	80	9	109 958
Náchod	851,72	78	11	79 383
Trutnov	1147,00	75	12	117 978

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Jak již bylo řečeno, celková rozloha Královéhradeckého kraje je 4 759 m². V následující tabulce č. 2 můžeme vidět přehled zemědělských a nezemědělských pozemků v Královéhradeckém kraji k 31.12.2019. Je zřejmé, že největší výměru, téměř 40 %, v kraji zaujímá orná půda a s 31,21 % z celkové výměry ji následují lesní pozemky. Zastavěná plocha a nádvoří, společně s ostatní plochou, do které spadají i komunikace zabírá cca 9 % výměry kraje.

Tabulka 2: Přehled zemědělské a nezemědělské půdy k 31.12.2019 v KHK

Druh pozemku	Výměra (ha)	Procentuální zastoupení (%)
orná půda	186 895	39,23
chmelnice	0	0,00
vinice	1	0,00
zahrada	12 081	2,54
ovocný sad	4 122	0,87
trvalý travní porost	73 385	15,43
celkem zemědělské pozemky	276 484	58,07
lesní pozemek	148 513	31,23
vodní plocha	7 712	1,62
zastavěná plocha a nádvoří	9 247	1,94
ostatní plocha	33 954	7,14
celkem nezemědělské pozemky	199 426	41,93
celkem	475 910	100,00

Zdroj: vlastní zpracování dle ČÚZK

Dle Souhrnných přehledů o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky z roku 2020 je Královéhradecký kraj šestým krajem s nejvyšším podílem orné půdy a pátým krajem s nejvyšším podílem zemědělských pozemků.

3.5.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost patří mezi jednu z nejméně sledovaných charakteristik ekonomického prostředí území, týkající se zároveň života každého občana. Obecně o ní lze mluvit jako o běžném společenském jevu, jehož výše může být v určité míře žádoucí a symbolem dobře fungujícího pracovního trhu. Nezaměstnanou osobou je ten, kdo je schopen pracovat, v rámci určitého časového horizontu může nastoupit do práce, nemá příjmy ze zaměstnání a aktivně ho hledá. Mezi nezaměstnané řadíme i ty, kteří jsou z práce dočasně uvolněni a čekají na návrat zpět či na nástup do nové práce (Brožová, 2003).

Dle metodiky Českého statistického úřadu se ukazatel míry nezaměstnanosti počítá v rámci Výběrových šetření pracovních sil, která vycházejí z doporučení Eurostatu a z Mezinárodní organizace práce a označuje se jako tzv. obecná míra nezaměstnanosti. Obecná míra nezaměstnanosti tedy znamená podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde čitatelem i jmenovatelem jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení aplikovaných ve Výběrovém šetření pracovních sil. Ukazatel je sestavován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě Mezinárodní organizace práce.

Podle nejaktuálnějších dat Českého statistického úřadu patří Královéhradecký kraj k jednomu ze tří krajů s nejnižší obecnou mírou nezaměstnanosti. K 28.2.2020 je míra nezaměstnanosti v kraji 3,34 %. Naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti má pro srovnání kraj Karlovarský – 6,02 %. Hodnota za celou Českou republiku k 31.1.2021 byla 3,3 % nezaměstnanosti.

4 Metodika

Diplomová práce se zabývá analýzou dostupných zdrojů a statistických dat, které se týkají záborů půdy souvisejících se strategickými průmyslovými zónami a nezaměstnaností v Královéhradeckém kraji, konkrétně v okresech Trutnov a Rychnov nad Kněžnou. Byla analyzována dostupná data z Českého statistického úřadu a Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Data týkající se záborů na jednotlivých katastrálních územích průmyslové zóny a v jednotlivých letech byla získána z územně plánovacích dokumentací obcí. Informace, týkající se SPZ Vrchlabí, byly poskytnuty z Městského úřadu Vrchlabí, z odboru Rozvoje města a územního plánování.

Nejstarší data týkající se rozvoje SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou jsou z Územního plánu sídelních útvarů (ÚPSÚ) Solnice a Kvasiny konkrétně z let 1993 a 1998, kde byla zaměřena tehdejší rozloha průmyslové zóny nejprve na katastru obce Kvasiny v roce 1993 a její následný rozvoj na katastrální území města Solnice v roce 1998. Vzhledem k tomu, že v těchto letech není součástí územně plánovací dokumentace textová část, byly přesné rozlohy půdy získány měřením v mapové aplikaci ILAS na stránkách územního plánování Královéhradeckého kraje.

V letech 2009 a 2011 byly vydány první Územní plány obce Kvasiny a města Solnice v takové podobě, v jaké je známe dnes. V roce 2015 byl vydán Územní plán města Rychnov nad Kněžnou a následně v roce 2017 se všechny tři zmiňované dokumentace doplnily o příslušnou Změnu č. 1. Součástí těchto plánů již byly jak výkresy, tak textové části včetně odůvodnění. Analýzou hlavních výkresů a následným porovnáním s textovou částí dokumentace byly získány přesné plochy, které byly vyjmuty ze zemědělského půdního fondu za účelem rozšíření průmyslové zóny. V odůvodněních, která jsou součástí územních plánů obcí, je vždy uvedena tabulka s přesnými záboru zemědělské půdy včetně tříd ochrany a kódu BPEJ. Tyto data byla následně zpracována v tabulkové aplikaci Excel a doplněna o názorné grafy.

Jednotlivé záboru půdy dle příslušné třídy ochrany a kódu BPEJ byly dle oceňovacích vyhlášek k příslušným rokům vyjmutí ze zemědělského půdního fondu oceněny. Tímto doplněním cen za m² vždy v příslušném roce došlo k vyčíslení záboru půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Vypočtena byla také cena v místě a čase obvyklá. Dále byla vyčíslena hodnota ekosystémových služeb na zabraných zemědělských půdách dle Frélichová et al. (2014).

5 Výsledky

5.1 Průmyslové zóny v Královéhradeckém kraji

Královéhradecký kraj můžeme charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový region s bohatě rozvinutým cestovním ruchem. Průmysl je zde situován do velkých měst, intenzivní zemědělství do oblasti Polabí. V průmyslu je zde převážně zpracovatelský průmysl – textilní výroba a výroba elektrických a optických zařízení a přístrojů.

V České republice je v současné době cca 161 průmyslových zón (jejich přesný počet je velmi složité zjistit) z nichž 43 průmyslových zón se nachází v Královéhradeckém kraji.

V následující tabulce č. 3 je přehled prioritních průmyslových zón v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje. Jedná se o průmyslové zóny, které jsou vedeny v databázi CzechInvest. Tato agentura však eviduje pouze průmyslové zóny, které nejsou plně obsazeny a jsou využívány při tvorbě nabídek pro nové příchozí investory či pro stávající firmy, které chtějí expandovat. Můžeme vidět, že největší rozlohu zaujímají PZ v okrese Trutnov a Jičín. Nutno podotknout, že v přehledu se nenacházejí dvě nejdůležitější strategické průmyslové zóny, které sídlí v okresech Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Jedná se o SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou a SPZ Vrchlabí, které budou rozebrány v následující části práce.

Tabulka 3: Průmyslové zóny v okresech KHK k 1.4.2021

Okres	Počet průmyslových zón	Celková plocha (ha)	Volná plocha (ha)	Využití (%)
Hradec Králové	9	106,5	67,2	63,10
Jičín	8	121,8	87,3	71,67
Rychnov nad Kněžnou	6	97,7	33,5	34,29
Trutnov	11	129,5	46,6	35,98
Náchod	9	46,9	19,3	41,15
Celkem	43	502,4	253,9	50,54

Zdroj: vlastní zpracování dle poskytnutých dat z CzechInvest

Na následujícím obrázku č. 3 vidíme lokalizaci dvou Strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji – SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou a SPZ Vrchlabí.

Obrázek 3: Umístění Strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji

Zdroj: ŠKODA AUTO a. s.

Zábory půdy pro tyto dvě Průmyslové zóny budou vyčísleny a porovnány s nezaměstnaností v následující části práce.

5.1.1 Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou

Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou se nachází ve východní části Královéhradeckého kraje v prostoru jihovýchodně od města Solnice na katastrálním území Kvasiny, Solnice a Lipovka u Rychnova nad Kněžnou. Na západní straně je ohraničena silnicí I/14, na severu silnicí II/32 a na východě železniční tratí Častolovice – Solnice. V této lokalitě je svažité zájmové území s rovinatým až pahorkovitým charakterem. Z východní části je plocha zóny ohraničena v poměrně rozsáhlém úseku lesním porostem.

Řešené území se potýká s důsledky rychlého a intenzivního rozvoje výrobních závodů ve Strategické průmyslové zóně Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Jádrem rozvoje průmyslu je závod Škoda auto Kvasiny. Původně závod JAWA byl založen v roce 1934 a zaměstnával tehdy kolem 270 zaměstnanců. V roce 1949 převzaly závod Automobilové závody národní podnik Mladá Boleslav. Prvně se závod významněji rozšířil v letech 1970 – 1972 a počet zaměstnanců se tehdy zvýšil na cca 760. V roce 1991 se tak závod s cca 950 zaměstnanci součástí koncernu Volkswagen.

Největším impulsem pro rozvoj Průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou byla velká investice společnosti Škoda Auto a. s., která se rozhodla rozšířit svůj výrobní závod v Kvasinách za účelem výroby nové modelové řady vozů Škoda. Za Strategickou průmyslovou zónu byla dosavadní Průmyslová zóna označena na základě usnesení Vlády ČR č. 1100/2005 ze dne 31.8.2005. V současné době se na území Strategické průmyslové zóny nacházejí následující společnosti:

Katastrální území Solnice

- Adient Czech Republic
- ACL Automotive

Katastrální území Kvasiny

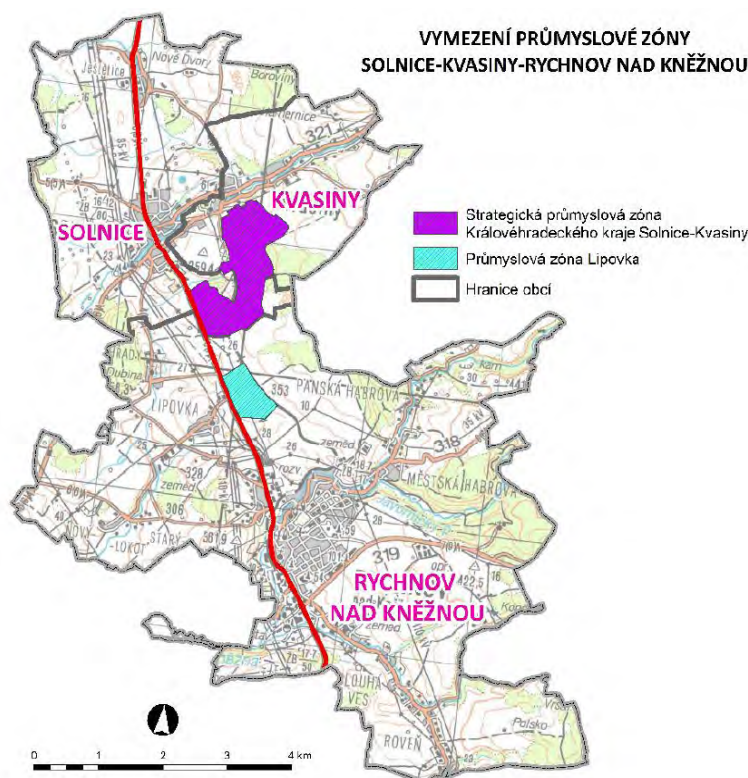
- Škoda Auto

Katastrální území Lipovka u Rychnova nad Kněžnou

- Simoldes Plásticos
- Sumitomo Electric
- China Tool
- YAPP Czech Automotive Co
- SCHEDL Automotive Systém Service
- Magna International Inc.
- Plastic Omnium Auto Exteriors
- M. Preymesser Logistika

V roce 2017 mělo být podle původních předpokladů v průmyslové zóně zaměstnáno cca 6.500 zaměstnanců v závodě Škoda Auto a. s. a cca 1.400 dalších zaměstnanců u dodavatelů. Již v únoru 2017 však v závodě Škoda Auto a. s. pracovalo 8.300 zaměstnanců a u dodavatelů další 2.000. K 31.12.2020 bylo v celé Strategické průmyslové zóně zaměstnáno cca 11.760 zaměstnanců, z toho 7.609 zaměstnanců z ČR, 3562 pracovníků z EU (zejména pracovníci z Polska) a zbylých 589 pracovníků ze zemí mimo EU.

Bližší vymezení strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou můžeme vidět na následujícím obrázku č. 4.

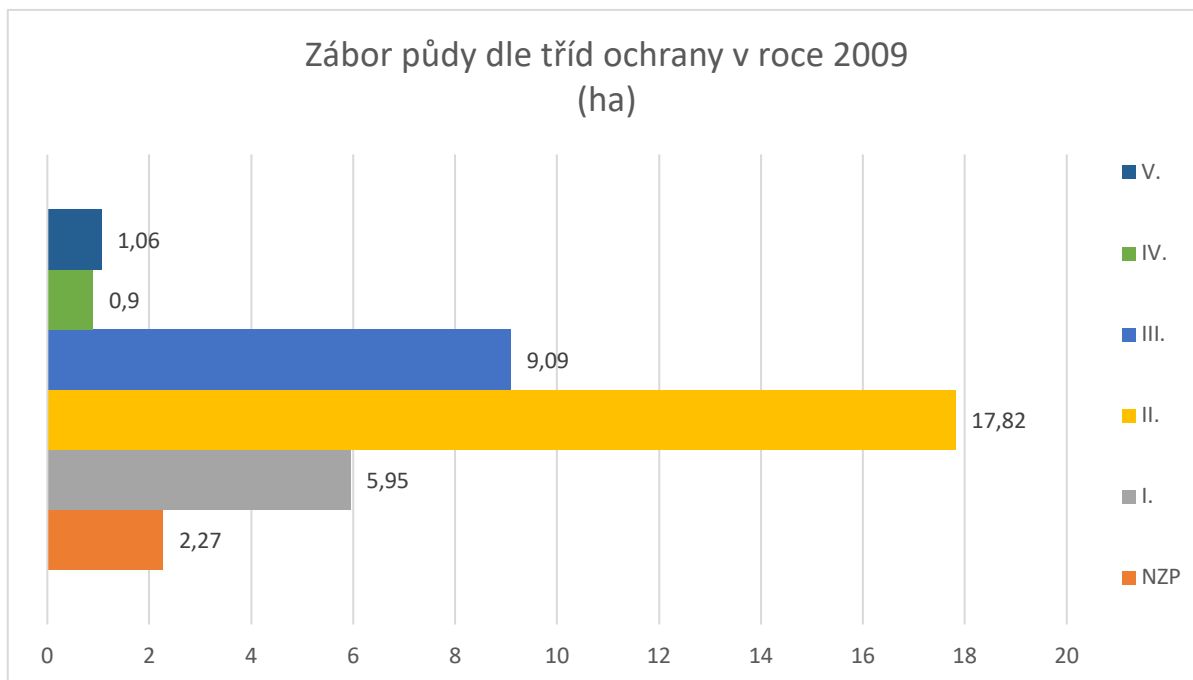
Obrázek 4: Vymezení průmyslové zóny Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou

Zdroj: Královéhradecký kraj 2017

5.1.1.1 Zábory půdy za účelem rozšíření Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou

V roce 1993 byl schválen Územní plán sídelních útvarů Solnice a Kvasiny. V rámci tohoto dokumentu byla fixována plocha výroby mezi Kvasinami a Solnicí, tedy areál automobilky. Areál se v této době nacházel na rozloze 35 ha, pouze na katastrálním území obce Kvasiny. Na základě rozvojových záměrů byla v roce 1998 schválena Změna č. 1 Územního plánu sídelních útvarů Solnice a Kvasiny, kde byla pro rozvoj průmyslové zóny vymezena zastavitelná plocha umožňující rozšíření zastavěného území jižním, východním a severním směrem. Touto změnou došlo k rozšíření plochy o 27 ha zemědělské půdy.

K dalšímu rozvoji tehdejší průmyslové zóny došlo vydáním Územního plánu obce Solnice v roce 2009. Plochy průmyslové zóny byly v nové dokumentaci vyznačeny jako plochy výroby a skladování a byly rozšířeny o 37,09 ha. Z tohoto celkového záboru půdy bylo 2,27 ha půdy nezemědělské a zbytek, tj. 34,82 ha zemědělské půdy. Došlo k záboru kvalitních půd I. a II. třídy ochrany v rozsahu 23,77 ha a k záboru půd méně kvalitních – III. – V. třídy ochrany v rozsahu 11,05 ha. Vzhledem ke konfiguraci terénu je síť BPEJ hustá a kvalitní a nekvalitní půdy se navzájem prolínají. Záborem, který byl proveden zpracováním Územního plánu byly dotčeny jak půdy kvalitní, tak méně kvalitní. Zábory půdy rozdělené dle jednotlivých tříd ochrany, ke kterým došlo za účelem rozšíření PZ v roce 2009 na katastrálním území Solnice můžeme vidět na následujícím obrázku č. 5. Jak již bylo řečeno, můžeme vidět, že v uvažované lokalitě došlo k největšímu záboru půdy nacházející se ve II. třídě ochrany.

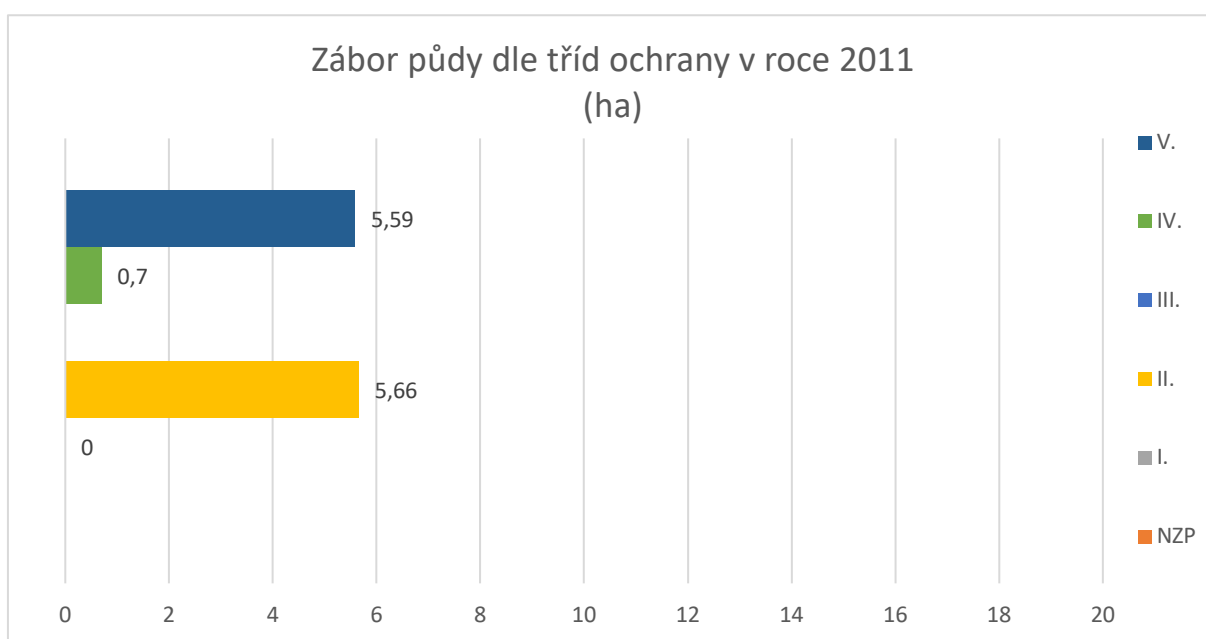

Obrázek 5: Zábory půdy v roce 2009 – k. ú. Solnice

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí 2009

Dalším rozvoj tehdejší Průmyslové zóny byl v roce 2011, kdy svůj Územní plán vydala obec Kvasiny. Rozvoj v této lokalitě byl směřován jižním směrem do vymezené lokality Z8-1, kde byly znázorněny rozvojové plochy výroby a skladování. Jednalo se o lokalitu, která pro budoucí rozvoj společnosti byla jediná možná. Ostatní směry rozvoje byly buďto problematické (konflikt s plochou pro bydlení) nebo zcela nemožné (železniční trať). Vymezením této lokality bylo logické i z důvodu napojení na předešlou rozvojovou plochu na katastrálním území Solnice z roku 2009.

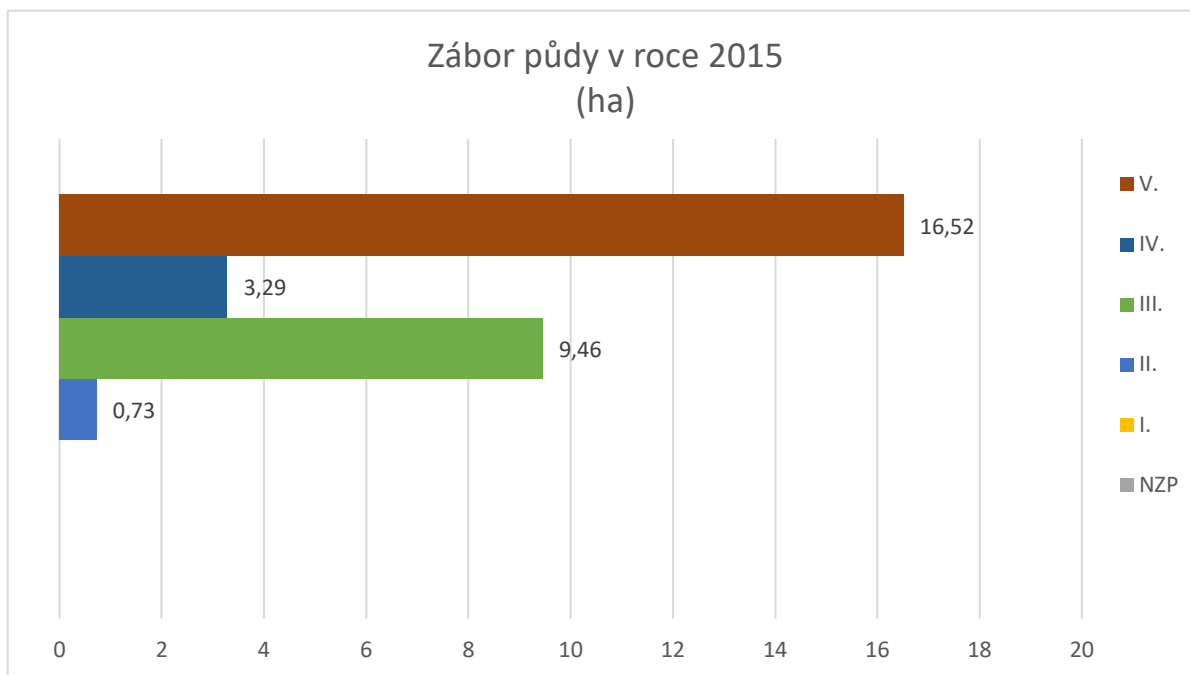
V řešeném území se ze zemědělského půdního fondu vyjímají půdy II. třídy ochrany v rozsahu 5,66 ha a půdy méně kvalitní v třídě ochrany IV. – 0,7 ha a v V. třídě ochrany 5,59 ha. Vzhledem k terénu je zde opět síť BPEJ hustá a kvalitní i nekvalitní půdy se zde navzájem prolínají. Nejvyšší půdy jsou dotčeny v případě návrhu rozsáhlé zastavitelné plochy pro rozvoj automobilky. Na následujícím grafu na obrázku č. 6 můžeme vidět zábor půdy rozdělený dle tříd ochrany, ke kterému došlo v rámci vydání nového Územního plánu obce Kvasiny v roce 2011. V tomto roce zde došlo k největšímu záboru půdy v třídě II. a V.

Obrázek 6: Zábory půdy v roce 2011 – k. ú. Kvasiny

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí 2011

Jak již bylo řečeno, současná průmyslová zóna se rozkládá také na území města Rychnov nad Kněžnou, konkrétně na katastrálním území Lipovka u Rychnova nad Kněžnou. K rozvoji zastavitelných ploch v této oblasti došlo vyhotovením Územního plánu Rychnova nad Kněžnou v roce 2015. Vyhotovením této územně platné dokumentace došlo k záboru 30 ha zemědělské půdy ve třídách ochrany II. – V. Konkrétní rozsah plochy dle jednotlivých tříd můžeme vidět na následujícím obrázku č. 7.

Obrázek 7: Zábory půdy v roce 2015 k. ú. Lipovka u Rychnova nad Kněžnou

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚP obcí 2015

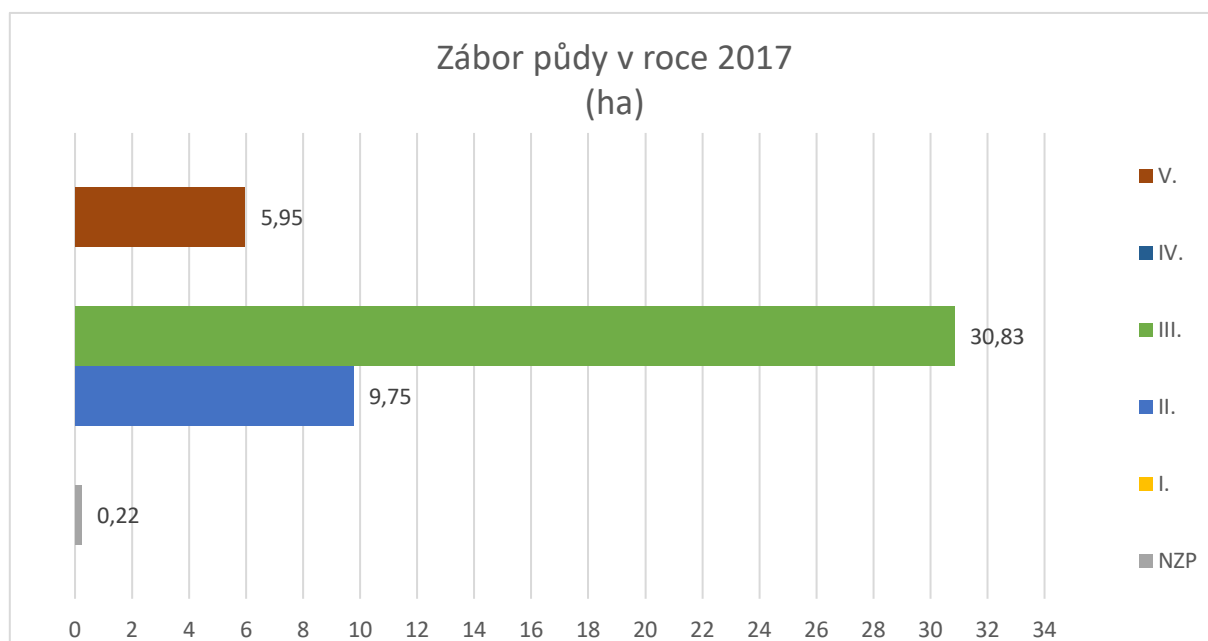
K poslednímu rozvoj Strategické průmyslové zóny, který v současné době můžeme zanalyzovat, došlo doplněním všech tří platných Územních plánů o příslušnou Změnu č. 1. Na katastrálním území Solnice došlo tímto doplněním k záboru zemědělské půdy o celkové rozloze 27,41 ha a tím i k rozšíření lokality ZI/1 určené pro průmyslovou zónu. Jedná se o plochu na jižním okraji katastrálního území Solnice. Na západní straně tato plocha přímo přiléhá k zóně Z8-1, která byla zabrána v roce 2009 (k. ú. Solnice) a na severní straně k zastavitelné ploše Z8-1z roku 2011 (k. ú. Kvasiny). Z jižní strany plocha záboru směřuje k zastavitelné lokalitě z roku 2015 (k. ú. Lipovka u Rychnova nad Kněžnou). Lokalita ZI/1 tak komplexně dotváří územní celek Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou.

Z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu je většina lokality ZI/1 na katastrálním území Solnice vymezena na půdách III. třídy ochrany a zasahuje do třídy ochrany II. Z celkové rozlohy 27,41 ha leží 7,65 ha na půdách II. třídy ochrany a zbylých 19,76 ha na půdách III. třídy.

Zábor půdy v roce 2017 na katastrálním území obce Kvasiny zasahuje na plochy ve II., III., a V. třídě ochrany. Celkový zábor na tomto území byl 14,82 ha, z toho 14,6 ha zemědělské půdy. Do II. třídy ochrany spadá 2,1 ha, ve III. třídě 6,55 ha a 5,5 ha v třídě ochrany V.

Na území katastru Lipovka u Rychnova nad Kněžnou došlo k celkovému záboru 4,52 ha zemědělské půdy v třídě ochrany III. Přehled záborů zemědělské a nezemědělské půdy

dle jednotlivých tříd ochrany za rok 2017 na katastrálních územích Kvasiny, Solnice a Lipovka u Rychnova nad Kněžnou můžeme vidět na následujícím obrázku č. 8.

Obrázek 8: Zábory půdy v roce 2017 - k. ú. Kvasiny, Solnice, Lipovka u Rychnova nad Kněžnou

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí 2017

V předešlých grafech byl znázorněn zábor zemědělské půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou dle jednotlivých let v členění podle jednotlivých aktualizací Územně plánovacích dokumentací. V následující tabulce č. 4 jsou zábory zemědělského půdního fondu celkem znázorněny dle jednotlivých let.

Tabulka 4: Zábory ZPF pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle jednotlivých let

Rok	Zábor ZPF (ha)	Zábor nezemědělské půdy (ha)
1993	35,00	-
1998	27,00	-
2009	34,82	2,27
2011	31,54	-
2015	30,00	-
2017	46,53	-
Celkem	204,89	2,27

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí

Pro ucelení informací a lepší přehlednost je v následující tabulce č. 5 znázorněna vždy aktuální rozloha Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou k příslušným rokům.

Tabulka 5: Rozloha SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle jednotlivých let

Rok	Rozloha SPZ (ha)
1993	35,00
1998	62,00
2009	99,09
2011	130,63
2015	160,63
2017	207,16

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí

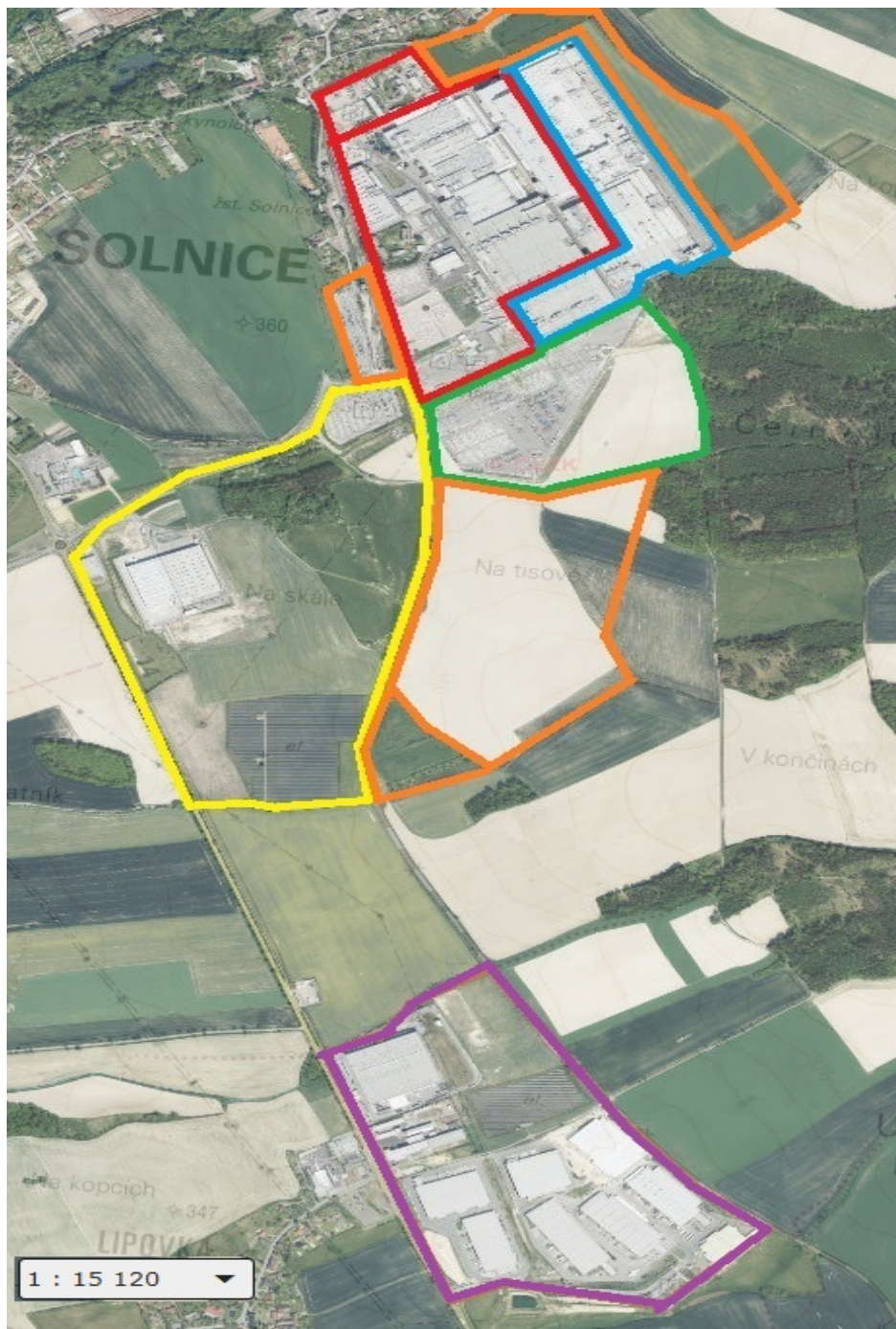
V tabulce č. 6 jsou data rozdělena na zemědělskou a nezemědělskou půdu a v případě zemědělské půdy jsou členěna dle jednotlivých tříd ochrany. V letech 1993 a 1998, kdy je dostupná pouze Územně plánovací dokumentace sídelního útvaru Solnice a Kvasiny, není zábor půdy do tříd ochrany půdy rozčleněn. Proto je uveden ve sloupci nezjištěno.

Tabulka 6: Zábory zemědělské a nezemědělské půdy dle tříd ochrany

Rok	Zemědělská půda (ha)					Nezemědělská půda (ha)	Nezjištěno (ha)
	I.	II.	III.	IV.	V.		
1993	-	-	-	-	-	-	35,00
1998	-	-	-	-	-	-	27,00
2009	5,95	17,82	9,09	0,90	1,06	2,27	-
2011	-	5,66	-	0,70	5,59	-	-
2015	-	0,73	9,46	3,29	16,52	-	-
2017	-	9,75	30,83	-	5,95	0,22	-

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí

Na následujícím obrázku č. 9 je pro představu znázorněno postupné rozrůstání Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Jak již bylo řečeno, současná rozloha ploch, zabraných pro stavbu SPZ je 207,38 ha.

	1993 ÚPSÚ Solnice a Kvasiny		2011 ÚP Kvasiny
	1998 ÚPSÚ Solnice a Kvasiny		2015 ÚP Rychnov nad Kněžnou
	2009 ÚP Solnice		2017 Změna č. 1 ÚP Solnice, Kvasiny,
Rychnov nad Kněžnou

Obrázek 9: Postupné rozrůstání SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí

5.1.2 Strategická průmyslová zóna Vrchlabí

Strategická průmyslová zóna Vrchlabí se rozprostírá v severozápadní části Královéhradeckého kraje a v západní části okresu Trutnov na hranici s Libereckým krajem. Město Vrchlabí se řadí k průmyslovým a historickým městům a leží na řece Labi. Hlavní oporou zaměstnanosti je ve Vrchlabí průmyslová výroba. V minulosti měl ve městě kromě automobilového průmyslu velký význam i textilní průmysl, který však postupem času zaniká. Hlavním impulsem pro rozvoj a rozšíření Průmyslové zóny Vrchlabí byl záměr společnosti Škoda Auto a. s. investovat do rekonstrukce a rozšíření závodu Vrchlabí a zachovat zde výrobu a zaměstnanost. Vymezení Strategické průmyslové zóny Vrchlabí můžeme vidět na následujícím obrázku č. 10.

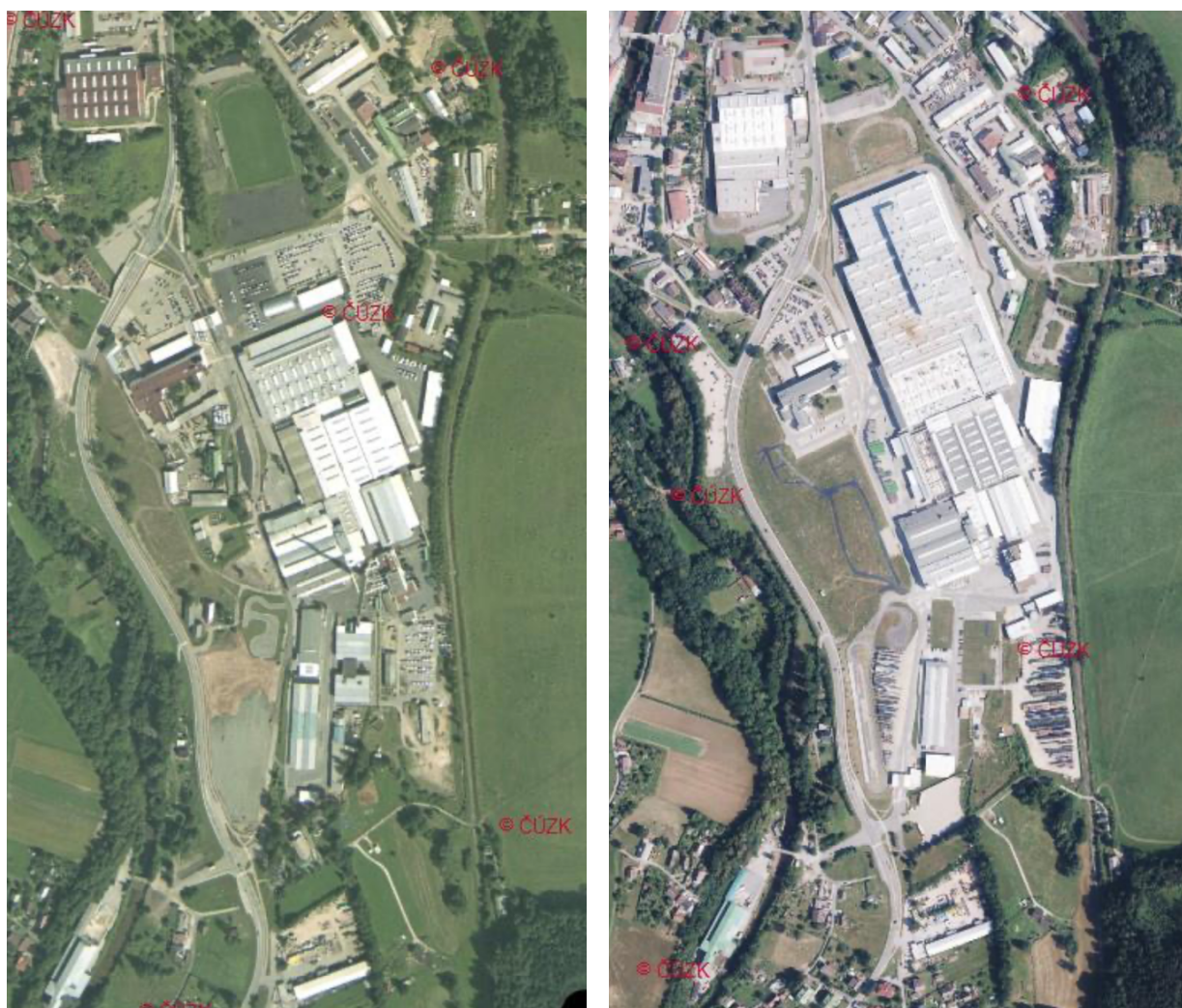

Obrázek 10: Vymezení průmyslové zóny Vrchlabí 2020

Zdroj: ŠKODA AUTO a. s.

Podle Územního plánu schváleného v roce 2008 se areál strategické průmyslové zóny nachází na plochách výroby a skladování. Jedná se o plochy určené pro rozvoj závodu Škoda auto. Do roku 2008 bylo pro plochy závodu vymezeno cca 33 ha. Novým územním plánem z roku 2008 byly plochy určené pro průmyslovou zónu rozšířeny o 19 ha. Toto rozšíření však nemělo vliv na zabor zemědělské půdy, jelikož se jednalo o rozšíření na stávající fotbalový stadion, který se již na půdách v zemědělském půdním fondu nerozprostíral. Podmínkou zastavění stávajícího stadionu však byla výstavba nového sportovního areálu včetně souvisejících parkovacích ploch.

Dle platného Územního plánu pro město Vrchlabí, který nabyl účinnosti dne 30.12.2016, se samotné plochy záboru pro závod nezměnily a zůstaly na dosavadních cca 52 ha. Díky podmínce vybudování fotbalového stadionu vč. souvisejících parkovacích ploch však došlo k záboru zemědělské půdy v rozsahu cca 13,57 ha (z toho 6,69 ha ZPF). Tento zábor byl proveden za účelem rozšíření plochy výroby a skladování, dá se tedy považovat za zábor z důvodu rozšíření Strategické průmyslové zóny. Porovnání rozlohy zóny před a po záboru plochy původního fotbalového stadionu můžeme vidět na následujícím obrázku č.11. Jedná se o ortofoto mapy z let 2004 a 2020.

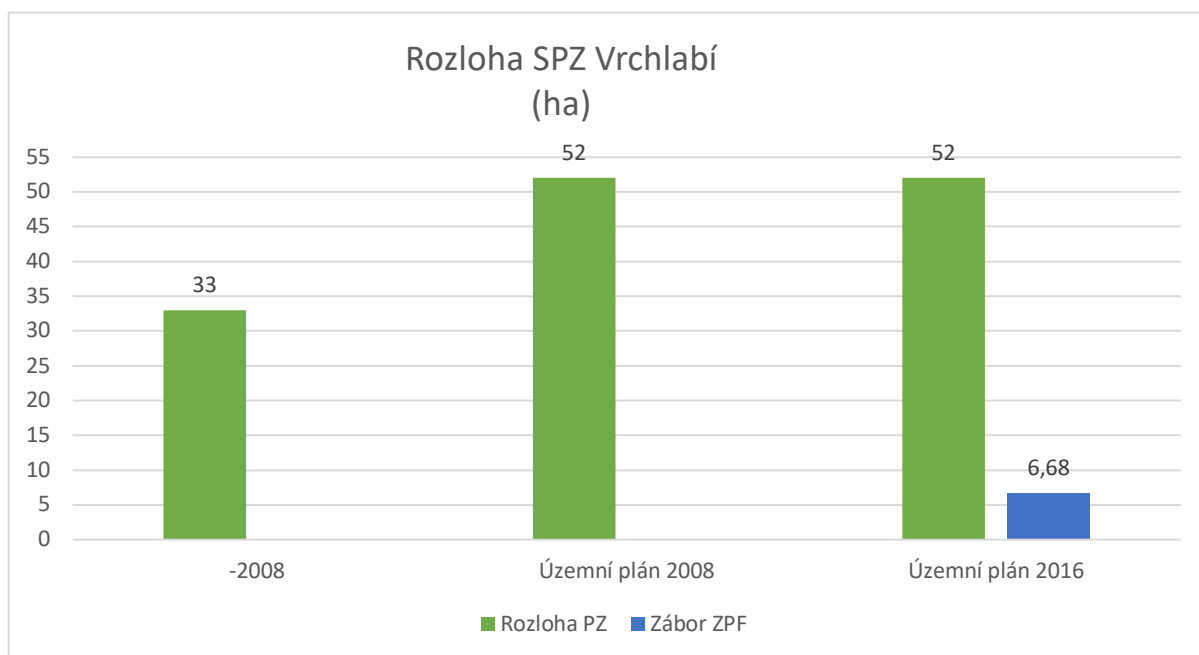

Obrázek 11: Porovnání SPZ Vrchlabí mezi roky 2004 a 2020

Zdroj: ČÚZK

Postupný vývoj rozlohy průmyslové zóny, včetně souvisejícího záboru zemědělské půdy v roce 2016 můžeme vidět na následujícím obrázku č. 12. Jak již bylo popsáno výše Strategická průmyslová zóna nevznikala na zelené louce, ale na místech již zastavěných v intravilánu města

Vrchlabí. Nevznikly zde tedy žádné zábory zemědělské půdy, kromě záboru při stavbě nového fotbalového stadionu v roce 2016. Rozšíření SPZ na plochu stávajícího stadionu bylo podmíněno výstavbou nového. Tímto zábohem bylo odňato celkem 6,68 ha zemědělské půdy v různých třídách ochrany a Město Vrchlabí za tento odvod zaplatilo 843.883,- Kč.

Obrázek 12: Vývoj rozlohy SPZ Vrchlabí

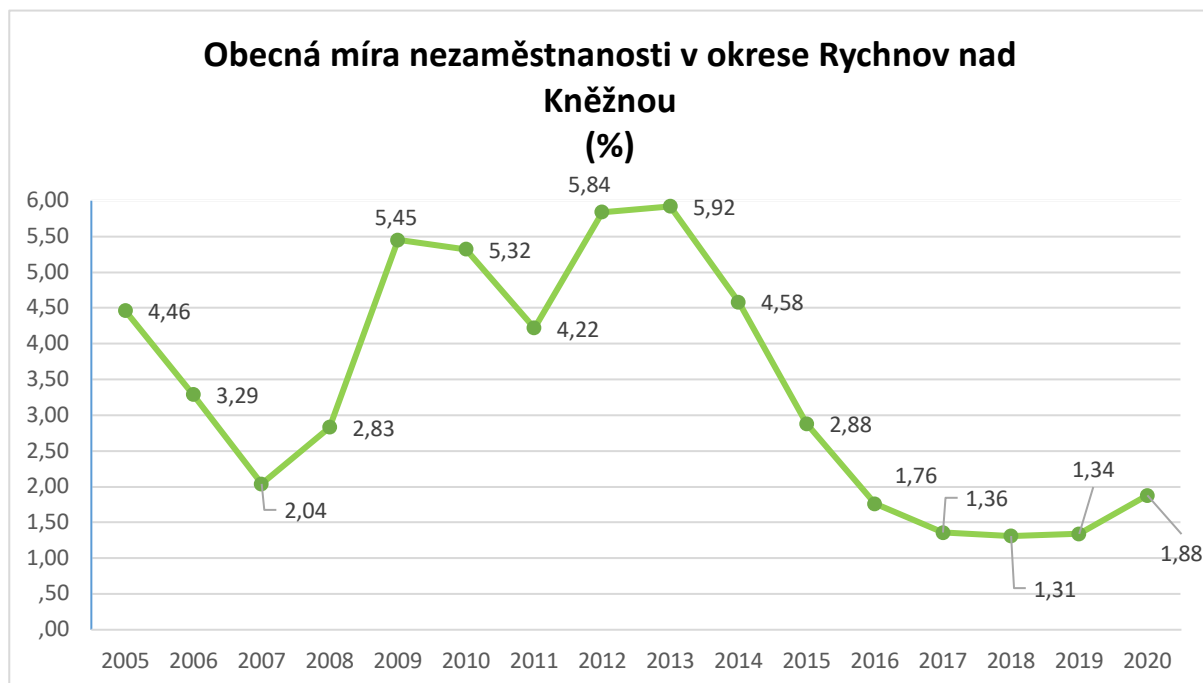
Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí

5.2 Nezaměstnanost ve vybraných okresech Královéhradeckého kraje

Vývoj a stav nezaměstnanosti v jednotlivých okresech je sledován především prostřednictvím úřadu práce, který oslovuje zaměstnavatele v daném regionu a zjišťuje stav zaměstnanosti a výhled na následující období. Data jsou poté shromažďována a volně dostupná na stránkách Českého statistického úřadu - ČSÚ. Dlouhodobě nejnižší míru nezaměstnanosti ze všech pěti okresů v Královéhradeckém kraji vykazuje okres Rychnov nad Kněžnou. Okres Trutnov je naopak regionem, který má dlouhodobě míru nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji nejvyšší.

5.2.1 Okres Rychnov nad Kněžnou

Na následujícím obrázku č. 13 je znázorněn graf obecné míry nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2015 – 2020. Ve sledovaném období byla míra nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou pod celorepublikovým průměrem. Je vidět, že na začátku sledovaného období nezaměstnanost v tomto regionu poklesla až na hodnotu 2,04 % v roce 2007. V následujících letech hodnota míry nezaměstnanosti opět vzrostla a od roku 2014 má opět klesající tendenci. Okres Rychnov nad Kněžnou je regionem s nejnižší nezaměstnaností, a to nejen v kraji, ale v celé České republice. Je to díky tomu, že v tomto se nachází Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny.

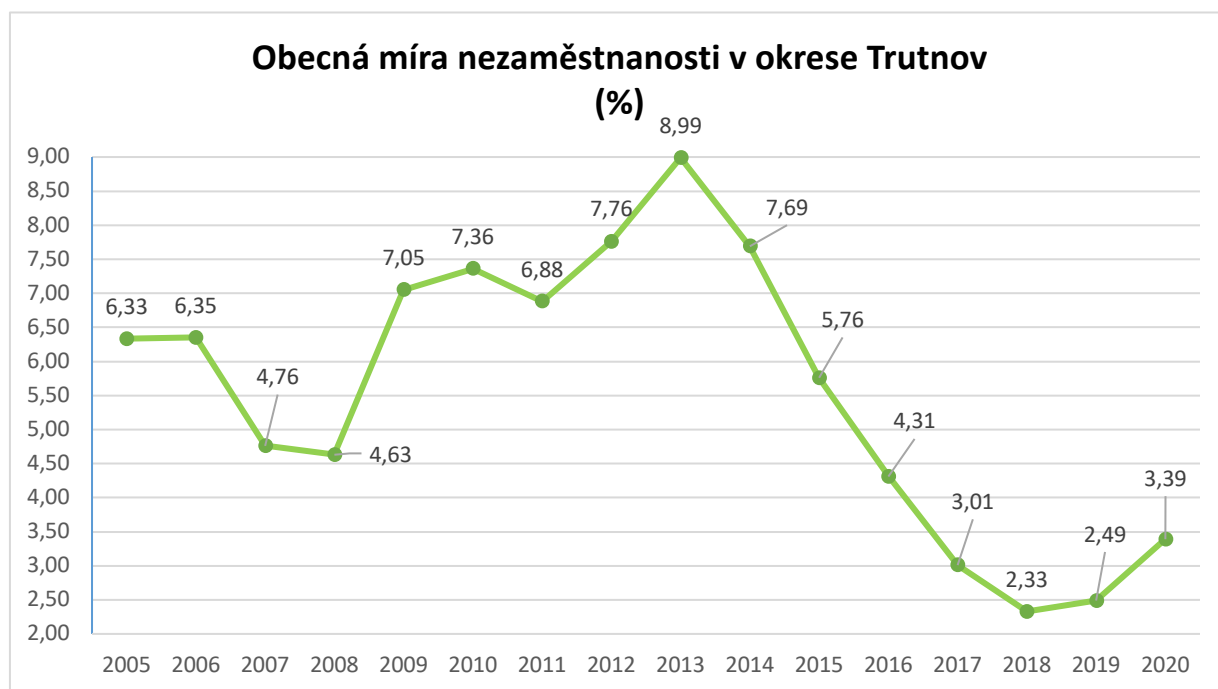
Obrázek 13: Vývoj nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2005 – 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Oblastí, která je z pohledu zaměstnanosti v okrese problémová je oblast na hranici s Polskem – Rokytnice v Orlických horách a okolí. Jedná se o hornatou oblast s velmi omezenými podnikatelskými aktivitami a se zhoršenou možností dojíždět.

5.2.2 Okres Trutnov

Jak již bylo řečeno, okres Trutnov vykazuje v rámci kraje nejvyšší nezaměstnanost. Na obrázku č. 14 vidíme graf obecné míry nezaměstnanosti za období 2015 – 2020 v okrese Trutnov. Podobně jako u předchozího obrázku č. 13 s vývojem nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou vidíme, že na začátku sledovaného období, tj. mezi roky 2005 – 2008 docházelo k postupnému poklesu až na hodnotu 4,63 %. V následujícím období nezaměstnanost vzrostla a od roku 2013 měla klesající tendenci. Vyšší míra nezaměstnanosti v Trutnovském okrese může být zapříčiněna tím, že tento okres byl zaměřen hlavně na textilní výrobu, která průběžně zaniká.

Obrázek 14: Vývoj nezaměstnanosti v okrese Trutnov za období 2005 – 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

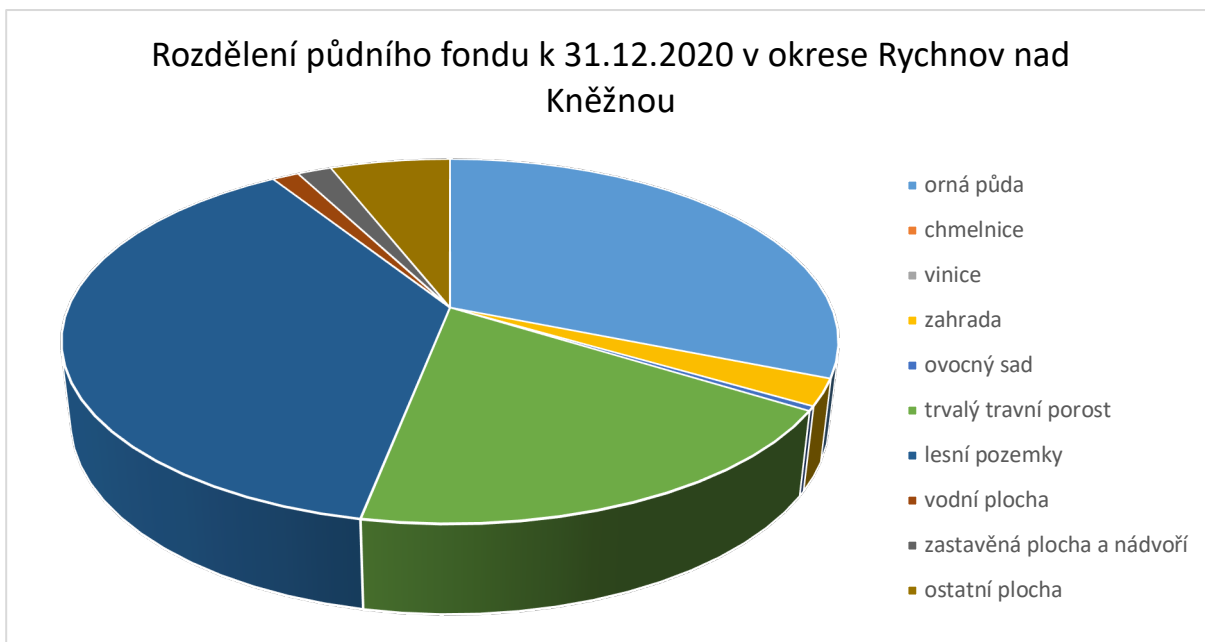
5.3 Zábory půdy ve vybraných okresech Královéhradeckého kraje

Půdu využíváme nejen k obživě, ale také k plochám pro bydlení, výstavbě dopravní infrastruktury, občanského vybavení, k výrobě a skladování atd. Nevhodným využitím půdy dochází k její nenávratné degradaci a ztrátě. K velkým ztrátám přirozených funkcí půdy dochází výstavbou průmyslových zón, satelitních měst a obchodních center. To, že vývoj zemědělské půdy má klesající trend je problémem nejen zmiňovaných regionů v této práci, ale napříč celými kontinenty.

5.3.1 Okres Rychnov nad Kněžnou

V okrese Rychnov nad Kněžnou k 31.12.2020 tvoří celková výměra zemědělského půdního fondu 52.117 ha, což je 18,87 % celkové rozlohy zemědělského půdního fondu Královéhradeckého kraje. Z této rozlohy nejvíce zaujímá 58,66 % orná půda, 36,15 % trvalý travní porost, 4,44 % zahrady, 0,78 % ovocné sady a chmelnice a vinice se v okrese Rychnov nad Kněžnou nevyskytují.

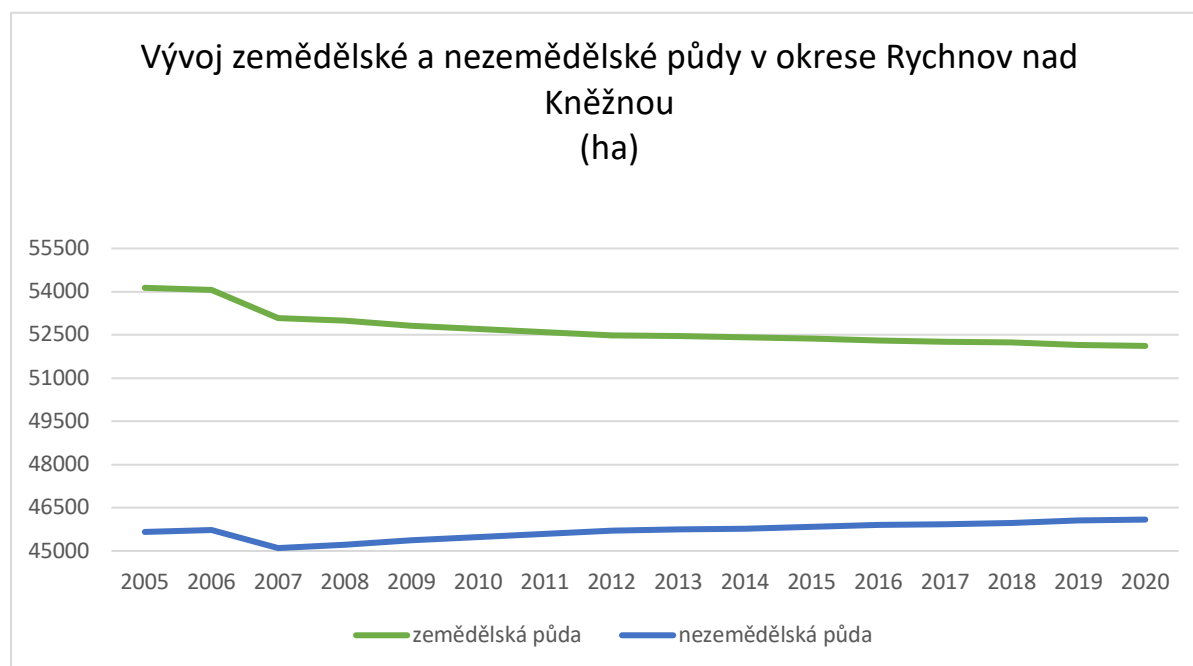
Nezemědělské pozemky v okrese Rychnov nad Kněžnou zaujímají 46,088 ha, což je 23,09 % celkové rozlohy nezemědělských pozemků v Královéhradeckém kraji. Nejvíce rozlehlé jsou v uvažovaném okrese lesní pozemky – 80,83 %, následují ostatní plochy s 12,71 % rozlohy, zastavěná plocha a nádvoří 3,34 % a nejmenší zastoupení zde mají vodní plochy s 2,83 %. Rozdělení půdního fondu k 31.12.2020 v okrese Rychnov nad Kněžnou můžeme vidět na následujícím obrázku č. 15.

Obrázek 15: Rozdělení půdního fondu v okrese Rychnov nad Kněžnou k 31.12.2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČÚZK

Graf, který je znázorněn na následujícím obrázku č. 16 znázorňuje vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2005 – 2020. Můžeme vidět, že dochází k postupnému poklesu výměry zemědělské půdy a současně k postupnému nárůstu rozlohy půdy nezemědělské. Tyto dvě skutečnosti spolu souvisí. Je to následek toho, že dochází k postupným záborům zemědělské půdy – pokles křivky zemědělské půdy, která se procesem zastavění mění na nezemědělskou – nárůst křivky nezemědělské půdy.

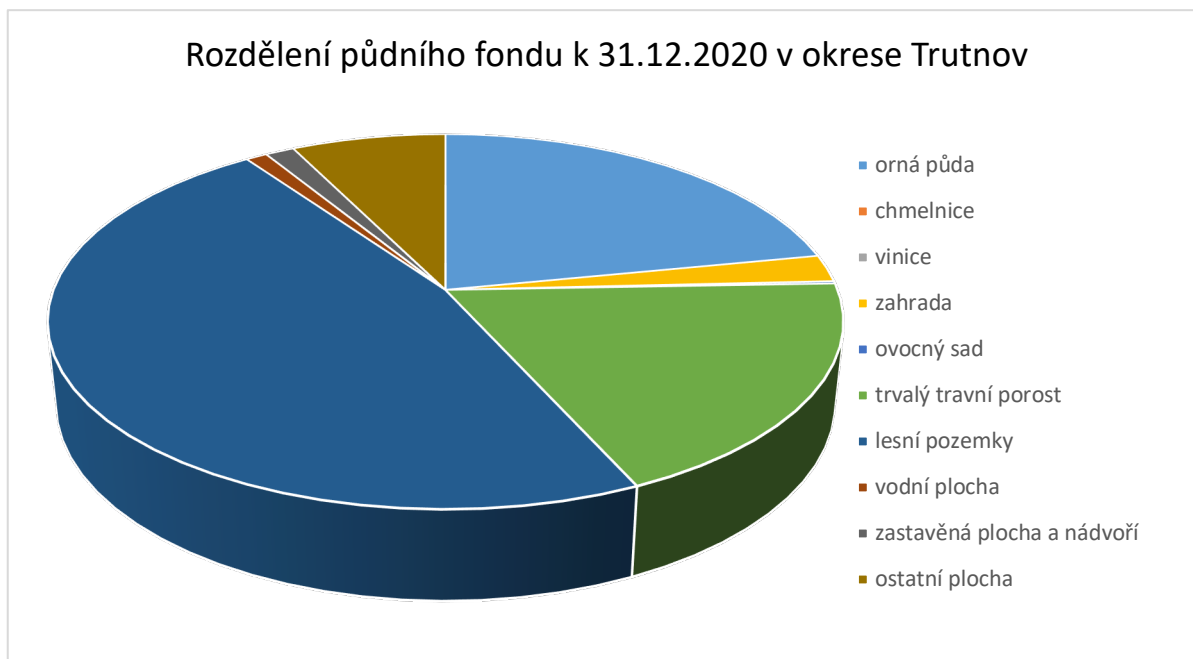
Obrázek 16: Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v okrese Rychnov nad Kněžnou

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

5.3.2 Okres Trutnov

Okres Trutnov tvoří celková výměra zemědělského půdního fondu k 31.12.2020 49.570 ha, což je 17,95 % celkové rozlohy zemědělského půdního fondu Královéhradeckého kraje. Největší rozlohu zde zaujímá orná půd, která tvoří polovinu rozlohy zemědělského půdního fondu okresu – 50,67 %, následuje trvalý travní porost – 43,47 %, zahrada – 5,39 % a nejmenší rozlohu zaujímají ovocné sady – 0,47 %. Chmelnice a vinice, stejně jako v okrese Rychnov nad Kněžnou, se na území okresu Trutnov nevyskytují.

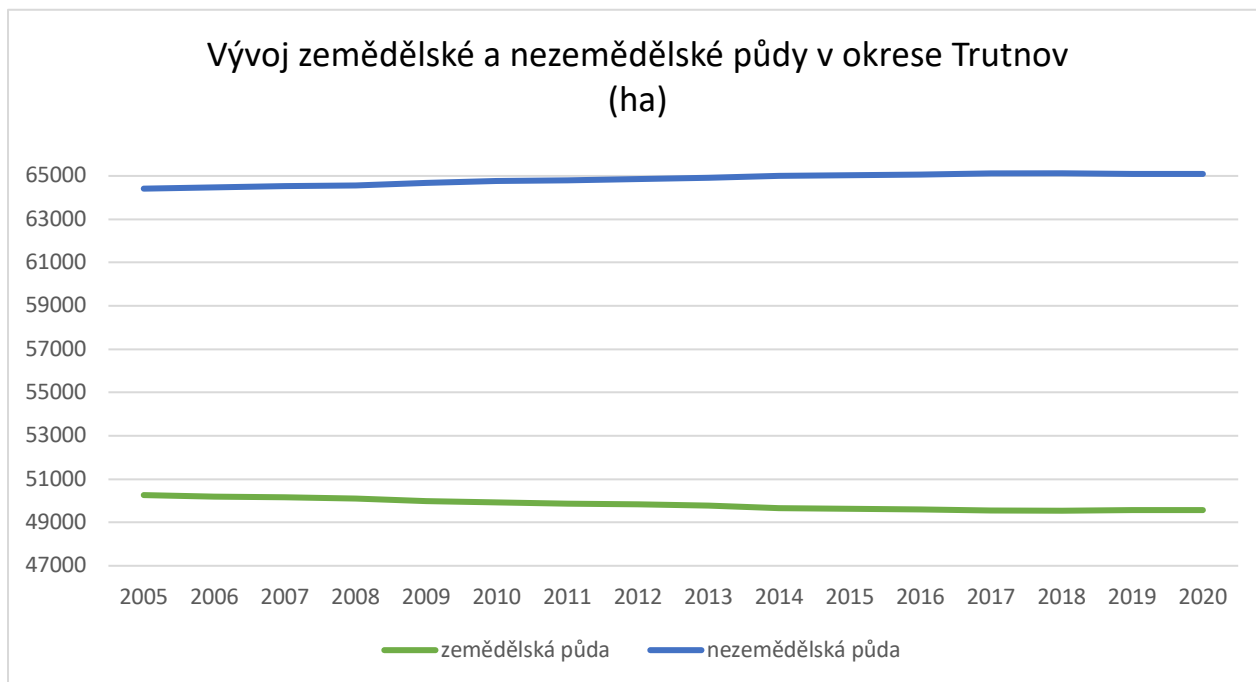
Nezemědělské pozemky ve zmiňovaném okrese zaujímají rozlohu 65.104 ha, což je 32,65 % z celkové výměry nezemědělských pozemků v Královéhradeckém kraji. Největší plochu 82,78 % zabírají lesní pozemky, následuje ostatní plocha 12,99 %, zastavěná plocha a nádvoří 2,44 % a vodní plocha 1,81 %. Půdní fond v okrese Trutnov vidíme na následujícím obrázku č. 17.

Obrázek 17: Rozdělení půdního fondu k 31.12.2020 v okrese Trutnov

Zdroj: vlastní zpracování dle ČÚZK

Vývoj zemědělské půdy v okrese Trutnov v letech 2005 – 2020 vidíme na grafu v následujícím obrázku č. 18. Lze vidět, že stejně jako v okrese Rychnov nad Kněžnou dochází k postupnému úbytku zemědělské půdy, a naopak k nárůstu půdy nezemědělské. Zároveň je na první pohled patrné, že mezi těmito okresy je rozdílné zastoupení zemědělské a nezemědělské půdy. Zatímco v okrese Rychnov nad Kněžnou převažuje zemědělská půda – 53,07 %, v okrese Trutnov je tomu naopak. Větší zastoupení tu má půda nezemědělská – 56,77 %.

Obrázek 18: Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v okrese Trutnov

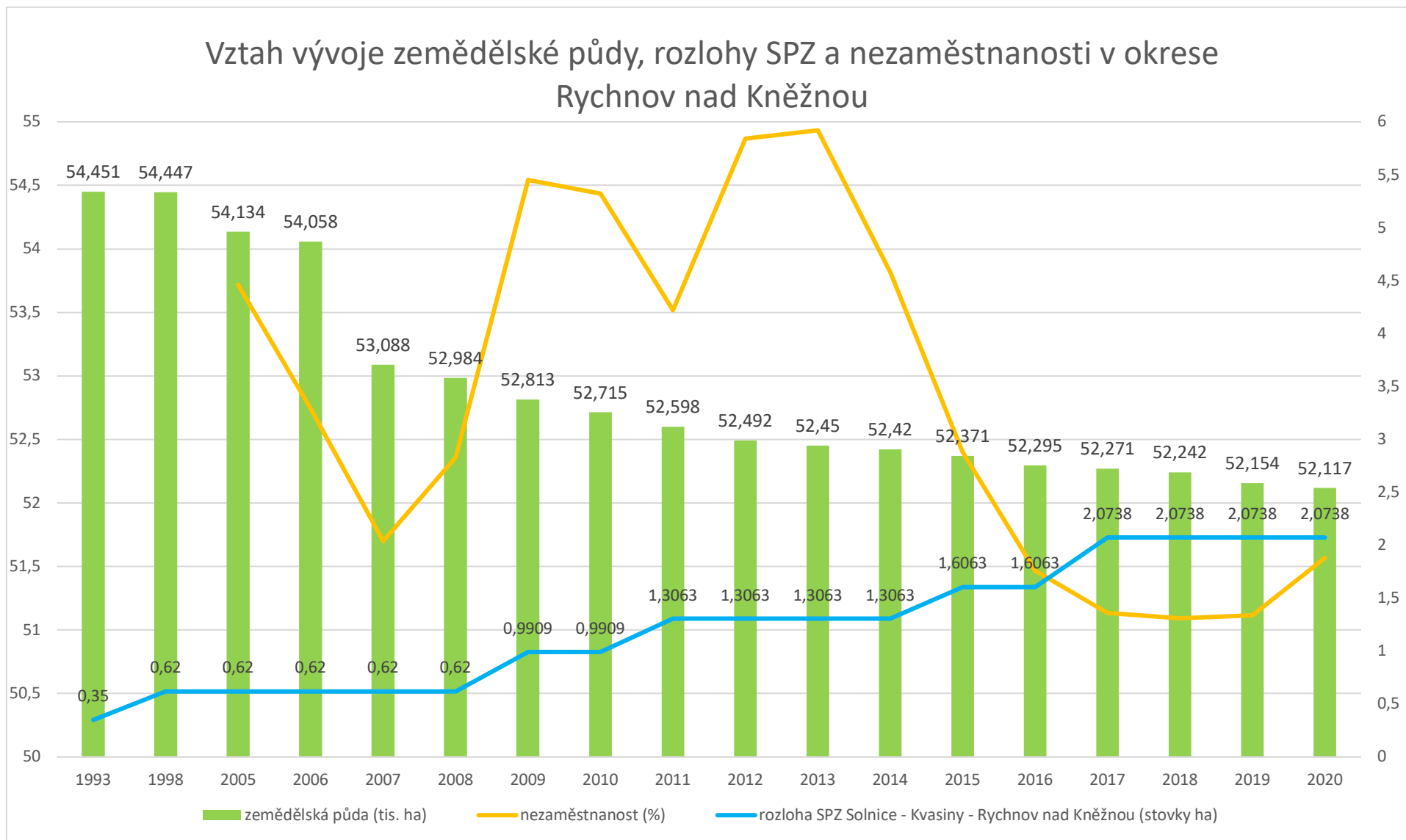
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

5.4 Posouzení vztahu SPZ, záborů půdy a nezaměstnanosti

Vztah vývoje zemědělské půdy, rozlohy Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou a obecné míry nezaměstnanosti za období 1993 – 2020 můžeme vidět na následujícím obrázku č. 19. Vidíme, že postupem času zastoupení zemědělské půdy v okrese Rychnov nad Kněžnou znatelně klesá. Je to mimo jiné způsobeno tím, že se velkou rychlostí rozrůstá Strategická průmyslová zóna a s ní nezbytná související výstavba jak bytová, tak dopravní. Od roku 2013 je v okrese Rychnov nad Kněžnou i znatelný pokles obecné míry nezaměstnanosti, což souvisí s postupným rozvojem průmyslové zóny a následným zvyšováním počtu pracovních míst v regionu.

Zvýšení míry nezaměstnanosti mezi lety 2007 – 2009 bylo způsobeno zhoršenou ekonomickou situací nejen v České republice, ale i v ostatních zemích, kdy řada zaměstnavatelů byla nucena z důvodu nedostatku zakázek k propouštění svých zaměstnanců. Následující roky se situace na trhu práce vyrovnávala a od roku 2013 začala míra nezaměstnanosti prudce klesat.

Z následujícího grafu je patrné, že v okrese Rychnov nad Kněžnou sice úbytky zemědělské půdy a pokles nezaměstnanosti mají stejný trend, nelze však dokázat, že zábor zemědělské půdy řeší míru nezaměstnanosti.

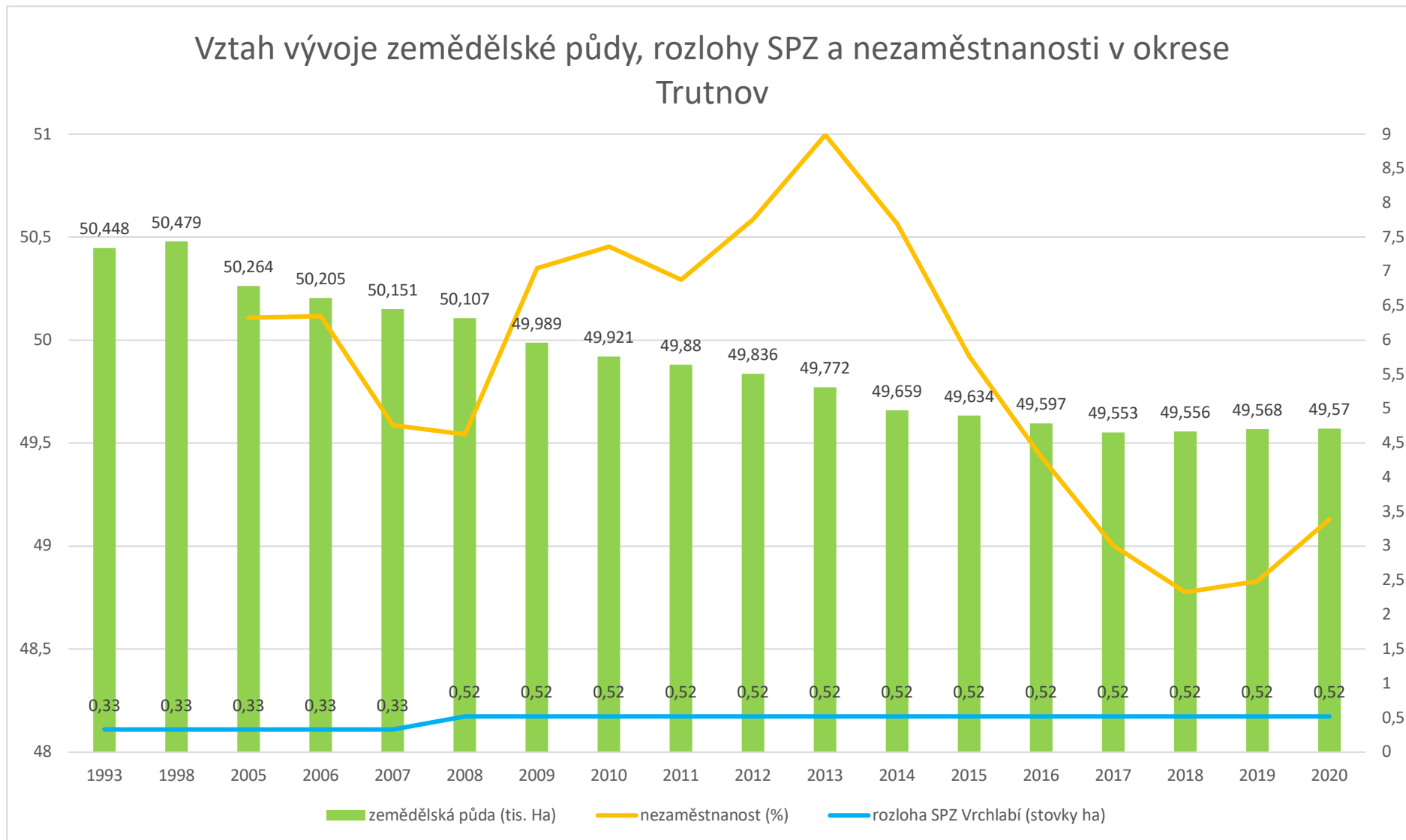
Obrázek 19: Vztah vývoje zemědělské půdy, rozlohy SPZ a nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí, ČÚZK a ČSÚ

Na následujícím obrázku č. 20 je znázorněno porovnání záborů zemědělské půdy, rozvoje Strategické průmyslové zóny Vrchlabí a nezaměstnanosti v letech 1993 – 2020. Tato průmyslová zóna je od SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou odlišná jak svojí výrazně menší rozlohou, tak tím, že za účelem jejího rozvoje nedochází k záborům zemědělského půdního fondu. Tato zóna se nachází v intravilánu města Vrchlabí a ve sledovaném období došlo z hlediska rozlohy pouze k jedné změně. V roce 2007 se Strategická průmyslová zóna rozšířila na stávající fotbalový stadion, který se nacházel na již zastavěném území. Podmínkou pro zábor této plochy byla výstavba nového sportovního stadionu. Pro tuto realizaci byla zvolena doposud nezastavěná plocha na okraji města. Za účelem této výstavby došlo k záboru 6,68 ha zemědělské půdy. Vzhledem k tomu, že výstavba nového areálu byla podmínkou rozšíření stávající SPZ na původní stadion, dá se říci, že k tomuto záboru došlo za účelem rozšíření SPZ Vrchlabí.

Na grafu vidíme, že i přesto, že nedochází k dalšímu rozvoji Strategické průmyslové zóny Vrchlabí, výměra zemědělské půdy i míra nezaměstnanosti v okrese Trutnov klesá. Na území okresu Trutnov je velké zastoupení lesních pozemků, jejichž rozloha se postupně rozrůstá. Vzhledem k tomu, že lesní pozemky nespádají do zemědělského půdního fondu, dochází k postupnému snižování výměry zemědělské půdy. Souhrnný přehled půdního fondu mezi lety 2005 – 2020 v okrese Trutnov můžeme vidět v samostatné příloze č. 2.

Pokud se podíváme na křivku nezaměstnanosti v okrese Trutnov, můžeme vidět podobný trend jako na předchozím grafu na obrázku č. 19. Opět je zde znát nárůst míry nezaměstnanosti po roce 2008, kdy situace v České republice byla ovlivněna celosvětovou ekonomickou krizí. Vidíme také, že klesá zemědělská půda a současně klesá nezaměstnanost. Stejně jako v předchozí situaci okresu Rychnov nad Kněžnou nelze dokázat vazbu mezi těmito jevy.

Obrázek 20: Vztah vývoje zemědělské půdy, rozlohy SPZ a nezaměstnanosti v okrese Trutnov

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD obcí, ČÚZK a ČSÚ

5.5 Hodnota půdy v SPZ Solnice – Kvasiny – Rychnova nad Kněžnou

Za účelem ocenění byly využity oceňovací vyhlášky, které byly platné v roce vyjmutí zemědělské půdy ze ZPF a průměrné tržní ceny v místě a čase obvyklé. Půda tímto způsobem byla naceněna podle jednotek BPEJ. Následně byla vypočítána cena ekosystémových služeb na zabraných půdách v dělení podle druhu zabraného pozemku.

5.5.1 Oceňovací vyhlášky a ceny obvyklá

Ocenění zemědělské půdy dle platných zákonů o oceňování majetku a oceňovacích vyhlášek se provádí pomocí kódů BPEJ.

V roce 1993 se oceňování půdy řídilo Vyhláškou č. 43/1969 Sb., Českého cenového úřadu a ministerstva financí České socialistické republiky o cenách staveb v osobním vlastnictví a o náhradách při vyvlastnění nemovitostí. Průmyslová zóna se v tomto roce rozkládala pouze na katastrálním území obce Kvasiny na rozloze 35 ha. Vzhledem k tomu, že v platné územně plánovací dokumentaci té doby není určeno, jaký druh pozemku byl pro průmyslovou zónu zastavěn, je počítáno s cenou za m² za trvalý travní porost. K záboru 27 ha zemědělské půdy došlo následně v roce 1998 na katastrálním území Solnice. V tomto roce byla zemědělská půdy oceňována dle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).

Začátkem roku 2008 začala platit Vyhláška č. 3/2008 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (oceňovací vyhláška). Tento předpis byl platný až k začátku roku 2014. Na základě této Vyhlášky došlo k ocenění záborů zemědělské půdy z roku 2009, ke kterým došlo na katastrálním území Solnice a z roku 2011 na katastrálním území Kvasiny.

Zábory zemědělské půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou v roce 2015 (katastrální území Lipovka u Rychnova nad Kněžnou) a v roce 2017 (katastrální území Solnice, Kvasiny a Lipovka u Rychnova nad Kněžnou) jsou oceněny dle aktuálně platné Vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška).

Cenou obvyklou se pro účely ocenění zemědělské půdy rozumí cena, které by bylo dosaženo při prodeji půdy ve stejném místě, kvalitě, třídě ochrany a čase. Tato cena se pohybuje v určitém rozmezí. Pro účely ocenění zabrané půdy pro Strategickou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou bylo vždy počítáno s průměrnou cenou půdy dle jednotek BPEJ, třídy ochrany a roku vyjmutí ze ZPF.

Vyčíslení zastavěné půdy dle oceňovacích vyhlášek a ceny obvyklé v místě a čase můžeme vidět v následující tabulce č. 7.

Tabulka 7: Cena zabrané půdy pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle oceňovacích vyhlášek

Rok vyjmutí ze ZPF	Třída ochrany půdy	BPEJ	Druh pozemku	Výměra		Cena dle oceňovací vyhlášky		Průměrná cena v místě a čase obvyklá	
				ha	m ²	m ²	celkem	m ²	celkem
1993	-	-	TTP	35	350 000	4,1	1 435 000,00 Kč	10	3 500 000,00 Kč
Celkem r. 1993	-	-	-	35	350 000	-	1 435 000,00 Kč	-	3 500 000,00 Kč
1998	-	-	TTP	27	270 000	4,3	1 161 000,00 Kč	10	2 700 000,00 Kč
Celkem r. 1998	-	-	-	27	270 000	-	1 161 000,00 Kč	-	2 700 000,00 Kč
2009	I.	51400	orná půda	3,08	30 800	11,13	342 804,00 Kč	12,5	385 000,00 Kč
	II.	52504	orná půda	5,9	59 000	5,41	319 190,00 Kč	12,5	737 500,00 Kč
	V.	57769	orná půda	0,55	5 500	1	5 500,00 Kč	12,5	68 750,00 Kč
	I.	52501	orná půda	2,87	28 700	8,21	235 627,00 Kč	12,5	358 750,00 Kč
	IV.	54702	orná půda	0,9	9 000	5,04	45 360,00 Kč	12,5	112 500,00 Kč
	II.	54700	orná půda	1,71	17 100	6,14	104 994,00 Kč	12,5	213 750,00 Kč
	III.	52514	orná půda	9,09	90 900	4,18	379 962,00 Kč	12,5	1 136 250,00 Kč
	II.	52511	orná půda	10,21	102 100	7,07	721 847,00 Kč	12,5	1 276 250,00 Kč
V.	53816	orná půda	0,51	5 100	1,53	7 803,00 Kč	12,5	63 750,00 Kč	
Celkem r. 2009	-	-	-	34,82	348 200	-	2 163 087,00 Kč	-	4 352 500,00 Kč
2011	II.	71400	TTP	1,01	10 100	7,72	77 972,00 Kč	16,5	166 650,00 Kč
	V.	75411	TTP	5,59	55 900	2,62	146 458,00 Kč	16,5	922 350,00 Kč
	II.	72504	TTP	4,65	46 500	4,54	211 110,00 Kč	16,5	767 250,00 Kč
	IV.	73816	TTP	0,7	7 000	1,29	9 030,00 Kč	16,5	115 500,00 Kč
	II.	72504	TTP	11,93	119 300	4,54	541 622,00 Kč	16,5	1 968 450,00 Kč
	V.	75411	TTP	5,82	58 200	2,62	152 484,00 Kč	16,5	960 300,00 Kč
	II.	72504	TTP	1,19	11 900	4,54	54 026,00 Kč	16,5	196 350,00 Kč
V.	75411	TTP	0,65	6 500	2,62	17 030,00 Kč	16,5	107 250,00 Kč	
Celkem r. 2011	-	-	-	31,54	315 400	-	1 209 732,00 Kč	-	5 204 100,00 Kč
2015	V.	53816	orná půda	16,52	165 200	1,76	290 752,00 Kč	19	3 138 800,00 Kč
	IV.	55411	orná půda	3,29	32 900	4,3	141 470,00 Kč	19	625 100,00 Kč
	III.	52504	orná půda	9,46	94 600	6,21	587 466,00 Kč	19	1 797 400,00 Kč
	II.	55900	orná půda	0,73	7 300	7,07	51 611,00 Kč	19	138 700,00 Kč
Celkem r. 2015	-	-	-	30,00	300 000	-	1 071 299,00 Kč	-	5 700 000,00 Kč
2017	III.	52514	orná půda	13,26	132 600	4,79	635 154,00 Kč	20	2 652 000,00 Kč
	II.	72511	orná půda	7,65	76 500	6,77	517 905,00 Kč	20	1 530 000,00 Kč
	III.	55011	orná půda	1,44	14 400	6,34	91 296,00 Kč	20	288 000,00 Kč
	III.	52504	orná půda	3,83	38 300	6,21	237 843,00 Kč	20	766 000,00 Kč
	III.	72514	orná půda	1,23	12 300	4,15	51 045,00 Kč	20	246 000,00 Kč
orná 2017	-	-	-	27,41	274 100	-	1 533 243,00 Kč	-	5 482 000,00 Kč
2017	III.	72504	TTP	5,53	55 300	5,21	288 113,00 Kč	20	1 106 000,00 Kč
	V.	75411	TTP	4,45	44 500	3,01	133 945,00 Kč	20	890 000,00 Kč
	V.	73816	TTP	1,5	15 000	1,48	22 200,00 Kč	20	300 000,00 Kč
	II.	71400	TTP	2,1	21 000	8,86	186 060,00 Kč	20	420 000,00 Kč
	III.	72504	TTP	1,02	10 200	5,21	53 142,00 Kč	20	204 000,00 Kč
	III.	52504	TTP	4,52	45 200	6,21	280 692,00 Kč	20	904 000,00 Kč
Celkem TTP	-	-	-	19,12	146 000	-	964 152,00 Kč	-	3 824 000,00 Kč
Celkem r. 2017	-	-	-	46,53	420 100	-	2 497 395,00 Kč	-	9 306 000,00 Kč
Celkem za celé období	-	-	-	204,89	2 003 700	-	9 537 513,00 Kč	-	30 762 600,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD Obcí, platné oceňovací vyhlášky

5.5.2 Ekosystémové služby

Integrované hodnocení ekosystémových služeb v České republice provedli v roce 2004 Frélichová et al.. Ekosystémové služby jsou definované jako přínosy, které lidé získávají z ekosystémů. Ekosystémové služby můžeme dělit do následujících kategorií:

- zásobovací služby - poskytování biomasy, ryb, dřeva, zásobování vodou;
- regulační služby – regulace kvality ovzduší, klimatu, eroze, živin, vodního cyklu atd.;
- kulturní služby – estetická hodnota a rekreace;
- podpůrné služby.

V integrovaném hodnocení bylo provedeno porovnání hodnot z jiných dříve aplikovaných výzkumů a stanovena hodnota ekosystému v České republice. Hodnoty ekosystémových služeb byly rozděleny dle druhu pozemku, pro regulaci klimatu a rekreaci a stanoveny na hektar a rok v EUR v roce 2012.

Přepočtení hodnot ekosystému orné půdy a TTP, což jsou druhy pozemků, které byly vybrány pro rozvoj Strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou vidíme v následující tabulce č. 8. Přepočtení bylo provedeno kurzem EUR platným v roce 2012, tj. 1 EUR = 25,143 CZK.

Tabulka 8: Přepočty ekosystémových služeb z EUR na CZK

Druh pozemku	Celková hodnota ekosystému		Hodnota regulace klimatu		Hodnota celkem	
	EUR/ha	CZK/ha	EUR/ha	CZK/ha	EUR/ha	CZK/ha
Orná půda	1 267	31 856	4 016	100 974	5 283	132 830
TTP	519	13 049	4 016	100 974	4 535	114 024

Zdroj: vlastní zpracování dle Frélichová et al. 2014

V následující tabulce č. 9 můžeme vidět ocenění zabrané zemědělské půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou dle hodnoty ekosystémových služeb. Dle druhu zabraného pozemku byla přiřazena hodnota ekosystémové služby a hodnota regulace klimatu. Následně byla hodnota ekosystémových služeb CZK/rok roznásobena počtem příslušných let podle toho, jak dlouho je příslušný zemědělský pozemek vyjmut ze zemědělského půdního fondu. V posledním sloupci tak došlo k vyčíslení hodnot ekosystémových služeb v CZK za celou dobu záboru. Vzhledem k tomu, že pro SPZ došlo k trvalým záborům půdy, tyto hodnoty se budou postupem času navyšovat.

Tabulka 9: Cena zabrané půdy pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle hodnoty ekosystémových služeb

Rok vyjmutí ze ZPF	Třída ochrany půdy	BPEJ	Druh pozemku	Výměra		Hodnota ekosystémových služeb		Hodnota ekosystémových služeb celkem CZK/rok	Doba záboru v letech	Hodnota ekosystémových služeb CZK/období
				ha	m2	EUR/ha	CZK/ha			
1993	-	-	TTP	35	350 000	4 535 EUR	114 024 CZK	3 990 840,00 CZK	27	107 752 680,00 CZK
Celkem r. 1993	-	-	-	35	350 000	-	-	3 990 840,00 CZK	-	107 752 680,00 CZK
1998	-	-	TTP	27	270 000	4 535 EUR	114 024 CZK	3 078 648,00 CZK	22	67 730 256,00 CZK
Celkem r. 1998	-	-	-	27	270 000	-	-	3 078 648,00 CZK	-	67 730 256,00 CZK
2009	I.	51400	orná půda	3,08	30 800	5 283 EUR	132 830 CZK	409 116,40 CZK	11	4 500 280,40 CZK
	II.	52504	orná půda	5,9	59 000	5 283 EUR	132 830 CZK	783 697,00 CZK	11	8 620 667,00 CZK
	V.	57769	orná půda	0,55	5 500	5 283 EUR	132 830 CZK	73 056,50 CZK	11	803 621,50 CZK
	I.	52501	orná půda	2,87	28 700	5 283 EUR	132 830 CZK	381 222,10 CZK	11	4 193 443,10 CZK
	IV.	54702	orná půda	0,9	9 000	5 283 EUR	132 830 CZK	119 547,00 CZK	11	1 315 017,00 CZK
	II.	54700	orná půda	1,71	17 100	5 283 EUR	132 830 CZK	227 139,30 CZK	11	2 498 532,30 CZK
	III.	52514	orná půda	9,09	90 900	5 283 EUR	132 830 CZK	1 207 424,70 CZK	11	13 281 671,70 CZK
	II.	52511	orná půda	10,21	102 100	5 283 EUR	132 830 CZK	1 356 194,30 CZK	11	14 918 137,30 CZK
V.	53816	orná půda	0,51	5 100	5 283 EUR	132 830 CZK	67 743,30 CZK	11	745 176,30 CZK	
Celkem r. 2009	-	-	-	34,82	348 200	-	-	4 625 140,60 CZK	-	50 876 546,60 CZK
2011	II.	71400	TTP	1,01	10 100	4 535 EUR	114 024 CZK	115 164,24 CZK	9	1 036 478,16 CZK
	V.	75411	TTP	5,59	55 900	4 535 EUR	114 024 CZK	637 394,16 CZK	9	5 736 547,44 CZK
	II.	72504	TTP	4,65	46 500	4 535 EUR	114 024 CZK	530 211,60 CZK	9	4 771 904,40 CZK
	IV.	73816	TTP	0,7	7 000	4 535 EUR	114 024 CZK	79 816,80 CZK	9	718 351,20 CZK
	II.	72504	TTP	11,93	119 300	4 535 EUR	114 024 CZK	1 360 306,32 CZK	9	12 242 756,88 CZK
	V.	75411	TTP	5,82	58 200	4 535 EUR	114 024 CZK	663 619,68 CZK	9	5 972 577,12 CZK
	II.	72504	TTP	1,19	11 900	4 535 EUR	114 024 CZK	135 688,56 CZK	9	1 221 197,04 CZK
V.	75411	TTP	0,65	6 500	4 535 EUR	114 024 CZK	74 115,60 CZK	9	667 040,40 CZK	
Celkem r. 2011	-	-	-	31,54	315 400	-	-	3 596 316,96 CZK	-	32 366 852,64 CZK
2015	V.	53816	orná půda	16,52	165 200	5 283 EUR	132 830 CZK	2 194 351,60 CZK	5	10 971 758,00 CZK
	IV.	55411	orná půda	3,29	32 900	5 283 EUR	132 830 CZK	437 010,70 CZK	5	2 185 053,50 CZK
	III.	52504	orná půda	9,46	94 600	5 283 EUR	132 830 CZK	1 256 571,80 CZK	5	6 282 859,00 CZK
	II.	55900	orná půda	0,73	7 300	5 283 EUR	132 830 CZK	96 965,90 CZK	5	484 829,50 CZK
Celkem r. 2015	-	-	-	30,00	300 000	-	-	3 984 900,00 CZK	-	19 924 500,00 CZK
2017	III.	52514	orná půda	13,26	132 600	5 283 EUR	132 830 CZK	1 761 325,80 CZK	3	5 283 977,40 CZK
	II.	72511	orná půda	7,65	76 500	5 283 EUR	132 830 CZK	1 016 149,50 CZK	3	3 048 448,50 CZK
	III.	55011	orná půda	1,44	14 400	5 283 EUR	132 830 CZK	191 275,20 CZK	3	573 825,60 CZK
	III.	52504	orná půda	3,83	38 300	5 283 EUR	132 830 CZK	508 738,90 CZK	3	1 526 216,70 CZK
	III.	72514	orná půda	1,23	12 300	5 283 EUR	132 830 CZK	163 380,90 CZK	3	490 142,70 CZK
orná 2017	-	-	-	27,41	274 100	-	-	3 640 870,30 CZK	-	10 922 610,90 CZK
2017	III.	72504	TTP	5,53	55 300	4 535 EUR	114 024 CZK	630 552,72 CZK	3	1 891 658,16 CZK
	V.	75411	TTP	4,45	44 500	4 535 EUR	114 024 CZK	507 406,80 CZK	3	1 522 220,40 CZK
	V.	73816	TTP	1,5	15 000	4 535 EUR	114 024 CZK	171 036,00 CZK	3	513 108,00 CZK
	II.	71400	TTP	2,1	21 000	4 535 EUR	114 024 CZK	239 450,40 CZK	3	718 351,20 CZK
	III.	72504	TTP	1,02	10 200	4 535 EUR	114 024 CZK	116 304,48 CZK	3	348 913,44 CZK
	III.	52504	TTP	4,52	45 200	4 535 EUR	114 024 CZK	515 388,48 CZK	3	1 546 165,44 CZK
Celkem TTP	-	-	-	19,12	146 000	-	-	2 180 138,88 CZK	-	6 540 416,64 CZK
Celkem r. 2017	-	-	-	46,53	420 100	-	-	5 821 009,18 CZK	-	17 463 027,54 CZK
Celkem za celé období	-	-	-	204,89	2 003 700	-	-	25 096 854,74 CZK	-	296 113 862,78 CZK

Zdroj: vlastní zpracování dle Pasport ÚPD Obcí, Frélichová et al. 2014

6 Diskuze

Diplomová práce řeší vliv strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji na záborů půdy a nezaměstnanost. Za účelem zanalyzování této situace byly využity jednak přímo dostupné údaje z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, z Českého statistického úřadu, ale i z velké části také data získaná z platných Územně plánovacích dokumentací uvažovaných lokalit v příslušném roce. Tato data byla následně sumarizována.

Dle Janků et al. (2016) je velkým problémem pokles množství zemědělské půdy ve venkovských oblastech v posledních desetiletích. Jakmile je půda trvale zastavěna a tím utěsněna, jsou její funkce nebo alespoň většina z nich, ztraceny navždy (Siebielec et al. 2010). K nemalým záborům zemědělské půdy dochází mimo jiné i díky výstavbě velkých Strategických průmyslových zón.

Strategické průmyslové zóny se v Královéhradeckém kraji nachází dvě. Na území okresu Trutnov se jedná o Strategickou průmyslovou zónu Vrchlabí a na území okresu Rychnov nad Kněžnou jde o Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. V obou případech byla provedena analýza strategické průmyslové zóny z hlediska jejího postupného rozvoje a záboru zemědělského půdního fondu. Pokud se podíváme na případ zóny na území okresu Trutnov zjistíme, že se nejedná o zónu, která by vznikla záborem zemědělské půdy. Tato zóna se na stejném místě nachází již od roku 1864. Od tohoto roku došlo k velké modernizaci, avšak vzhledem k tomu, že se zóna nachází v intravilánu města Vrchlabí, nedošlo k rozvoji na plochy zemědělské půdy. Ve sledovaném období, tedy mezi lety 2005 – 2020 byl zábor v roce 2016 za účelem expanze společnosti Škoda Auto, rozšířen na sousední plochu stávajícího fotbalového stadionu. Vzhledem k tomu, že takto město Vrchlabí přišlo o významnou plochu sportoviště, došlo k realizaci nové výstavby sportovního stadionu na okraji města. Touto akcí došlo k záboru 6,68 ha půdy zemědělského půdního fondu. Dá se tedy předpokládat, že nebyl rozvoje automobilové společnosti, k záboru zemědělské půdy pro nový sportovní stadion by nedošlo.

Z hlediska záborů zemědělské půdy je Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou od té ve Vrchlabí velmi odlišná. V současné době se tato průmyslová zóna rozkládá na katastru města Solnice, obce Kvasiny a Lipovky u Rychnova nad Kněžnou, na území 207,16 ha. Jedná se o mladší zábor – společnosti Škoda Auto patří teprve od roku 1949. Podle Územního plánu sídelních útvarů Solnice a Kvasiny z roku 1993 byla pro průmyslovou zónu do této doby fixována plocha výroby a skladování o rozloze 35 ha, pouze na katastrálním území Kvasiny. Následnými aktualizacemi Územně plánovacích dokumentací katastrálních území obcí, na kterých se strategická průmyslová zóna v současné době rozkládá, došlo k neuvěřitelným záborům kvalitní zemědělské půdy. Jak již bylo řečeno, z původních 35 ha se rozloha průmyslové zóny rozrostla na 207,16 ha. Došlo k záboru velmi kvalitních půd různých tříd ochrany. Vzhledem ke konfiguraci terénu, který byl průmyslovou zónou pohlcen, je síť BPEJ hustá a kvalitní i nekvalitní půdy se v něm navzájem prolínají.

Postupem času zastoupení zemědělské půdy v obou zkoumaných okresech stále klesá. V případě okresu Trutnov je to z toho důvodu, že se jedná o okres rozkládající se i v horských oblastech, kde je velké zastoupení lesních pozemků. Výměra lesních pozemků v tomto okrese postupem času dále roste a vzhledem k tomu, že lesní pozemky se dle zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu mezi zemědělské pozemky neřadí, jejich rozloha klesá. V případě zastoupení zemědělské půdy a jejího vývoje v okrese Rychnov nad Kněžnou je tomu jinak. Trend vývoje rozlohy zemědělské půdy je sice stejný jako v okrese Trutnov, není to však způsobeno rychle se zvyšující rozlohou lesních pozemků. V okrese Rychnov nad Kněžnou zastoupení lesních pozemků naopak klesá a na úkor zemědělské půdy roste ostatní plocha. Nutno podotknout, že pod rozšiřováním průmyslové zóny si nelze představit pouze výstavbu budov a hal, ale patří sem i odstavné plochy a vybudovaná parkoviště pro velké množství zaměstnanců. Tyto plochy se podle druhu pozemku právě řadí do ostatních ploch. Ekonomická studie ukázala, že když se vypracuje územní plán zahrnující pozemky pro průmyslové využití, je množství vyhrazené půdy obvykle založeno na teorii, že společnosti nacházející se v zóně průmyslového využití, vyžadují pro své rozšíření další půdu (Needham et al. 2013).

Dle článku Evropské komise (2014) dochází k velkým záborům na celém území Evropy, zvláště však v hustěji zalidněných zemích. S velkými záborů půdy se potýkají i ostatní části světa. Díky nízké ceně půd v USA či Číně a velkému tlaku na rozvoj průmyslu v těchto lokalitách dochází k velkým expanzím záborů. Evropská komise přijala dokument s názvem Tematická strategie půdy, který srovnává procesy degradace půdy. Dle Weilenmann et al. (2017) je možné zvýšit spolehlivost a přesnost využití půdy při definování socioekonomických kontextů, které vyplývají z různých forem městské expanze.

Z hlediska nezaměstnanosti existují na záborů půdy dva pohledy. Tím, že se rozšiřuje průmyslová zóna sice vznikají nová pracovní místa a míra nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou je na opravdu nízké úrovni, ale v souvislosti s rozšiřováním těchto průmyslových ploch dochází k velkým, a hlavně trvalým záborům velmi kvalitní zemědělské půdy. Pozvednutí zaměstnanosti a s tím související ekonomický rozvoj pro region je tedy jedním z kritérií pro stavbu průmyslových zón. Ve firmách nacházejících se v průmyslové zóně Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou však dle informací Koordinačního centra pro cizince v průmyslové zóně ke konci roku 2020 je zaměstnáno celkem cca 11 760 zaměstnanců, z nichž pouze 7 600 je české národnosti. Pracovníci dojíždějí do zaměstnání ze vzdálenějších míst, nejen ze zahraničí, což má velmi negativní dopady na okolní obce Strategické průmyslové zóny hlavně v časech střídání jednotlivých směn. Velký nárůst dopravy, zhoršená kvalita ovzduší a zabetonované plochy způsobují klimatické i hydrologické změny životního prostředí. Negativní dopad je znát i na občanech žijících na území blízkých obcí, zejména Solnice a Kvasiny. V lokalitě se řeší velké problémy s pachem a hlukovou zátěží ze závodu, který úzce sousedí s bytovou výstavbou. Pokud se podíváme na hypotézu H1, kterou měla tato práce objasnit, tedy zda záborů zemědělské půdy neřeší zaměstnanost českých občanů, nemůžeme tuto hypotézu potvrdit a je vyvrácena. Toto tvrzení však platí pro okres Rychnov nad Kněžnou a okres Trutnov, kde nebyla prokázána přímá souvislost, že klesá míra nezaměstnanosti díky úbytku zemědělské půdy. V jiných, v práci neřešených regionech, může být situace odlišná.

Současně platná legislativa pro ochranu půd má mnoho slabých stránek. Nikde není specifikován požadavek na větší ochranu bonitně kvalitní zemědělské půdy. Půda je zdroj života, obživy i výživy, je tedy nezbytné kvalitní půdy v systému ochrany půd upřednostňovat. V České republice je sice platný zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ale i v něm existuje spousta výjimek, kterých se investoři zastavěných ploch chytají. Konkrétně v §11a jsou stanoveny podmínky, za kterých se na investory a stavebníky nevztahují platby za odňatou půdu. Do této kategorie spadají např. i stavby dálnic, silnic a místních komunikací, které se mimo jiné budují současně s průmyslovými zónami.

Zastavitelné plochy jsou definovány v procesu územního plánování, kam je směřována plošná ochrana zemědělské půdy. Zde je však důležité správně využívat všechny nástroje, které s procesem územního plánování souvisí. Jedná se například o využívání rozborů udržitelného území, které se pravidelně provádějí na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností. Špatné územní plánování a nedodržování předpisů o využívání půdy vedou ke zničení velmi úrodné půdy a ke zvýšené degradaci (Bindraban 2000). Ochranu zemědělského půdního fondu v územně plánovací dokumentaci ovlivňuje i formulace textové části. Návrh těchto dokumentací veřejně projednávají orgány veřejné správy a každý zábor zemědělské půdy by měl být racionálně odůvodněn. V praxi se však do procesu územního plánování nedaří ochranu zemědělské půdy dostatečně promítat. Proces územního plánování v souvislosti s novou výstavbou průmyslových zón a souvisejícím vynětím půdy ze zemědělského půdního fondu ve svém článku řeší i Janků et al. (2020). V České republice nejsou pro ochranu zemědělského půdního fondu dostatečně nastaveny ekonomické faktory. Jde například o danění pozemků, které jsou dle platné územně plánovací dokumentace v zastavitelných plochách. Dokud však nejsou zastavěny jsou daněny jako zemědělská půda, ale jejich cena v místě a čase obvyklá je mnohonásobně vyšší. Ze zemědělského půdního fondu jsou však již procesem územního plánování vyjmuty. Druhá hypotéza H2, na kterou má práce odpovědět zní, zda legislativa zabraňující záborům zemědělské půdy je v České Republice nedostatečná. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze říci, že je tato hypotéza potvrzena.

Za účelem vyčíslení zabrané zemědělské půdy pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou byly zabrané pozemky rozčleněny dle jednotlivých půd ochrany a příslušného kódu BPEJ. Ocenění půd bylo provedeno dvěma způsoby. Prvním z nich bylo dle platných oceňovacích vyhlášek k příslušnému roku záboru a druhé ocenění bylo provedeno dle hodnoty ekosystémových služeb. Za účelem ocenění dle platné legislativy a dle ceny v místě a čase obvyklé byly využity služby a zkušenosti soudního znalce pro oceňování nemovitostí v okrese Rychnov nad Kněžnou. Pokud se podíváme na cenu vyhláškovou a zabraných 204,89 ha zemědělské půdy, dostaneme se na částku cca 9,5 mil. Kč. V případě ceny v místě a čase obvyklé se za stejný zábor 204,89 ha zemědělské půdy jedná o cca 30,76 mil. Kč. V obou případech je to částka za zábor zemědělské končená. Vyhlášková cena se pro roky minulé měnit nebude a cena v místě a čase obvyklá neboli cena tržní, je již také pevně stanovena. Tyto pozemky však byly oceněny i dle vědeckého článku, který publikovala Frélichová et al. v roce 2004. Jedná se o článek pojednávající o integrovaném hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Po pilotní studii zohledňující výhody poskytované travními ekosystémy v ČR (Hönigová et al. 2011) toto hodnocení představuje

první komplexní hodnocení ekosystémových služeb poskytovaných různými typy ekosystémů v zemi. V tomto hodnocení bylo provedeno porovnání hodnot z dříve publikovaných výzkumů a byla stanovena hodnota ekosystémů dle druhu pozemku v České republice. Oceněním půd zabraných pro Strategickou průmyslovou zónu Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou se došlo k částce cca 296 mil. Kč za doposud zabraných 204,89 ha. Hodnoty ekosystémových služeb jsou stanoveny na ha a jeden rok záboru. Za jeden rok záboru a 204,89 ha zemědělské půdy je hodnota ekosystémových služeb vyčíslena na cca 25 mil. Kč. Důležité je podotknout, že v případě částky 296 mil. Kč. se jedná o částku, která není konečná, a s přibývajícím časem se bude postupně navyšovat. Alarmující je, že v případě záboru pro průmyslové zóny se jedná o zábor zemědělské půdy trvalý, nikoliv dočasný. Poslední hypotéza H3 této práce zní – budování průmyslových zón na zemědělské půdy není ekonomicky přínosné. Jak již bylo řečeno, zábor zemědělské půdy je trvalý a hodnota ekosystémových služeb bude stále narůstat. Pokud bude průmyslová zóna i nadále v okrese Rychnov nad Kněžnou takto aktivní, či se bude dále rozrůstat, hodnota ekosystémových služeb je nevyčísitelná a hypotéza H3 je tak potvrzena. Otázkou však zůstává, jak dlouho bude průmyslová zóna v regionu aktivní?

7 Závěr

Předmětem diplomové práce bylo posoudit, zda zábory zemědělské půdy pro Strategické průmyslové zóny v Královéhradeckém kraji souvisí s nezaměstnaností daného regionu.

Byly analyzovány dva okresy z Královéhradeckého kraje, konkrétně okres Trutnov a okres Rychnov nad Kněžnou. Na území okresu Trutnov se nachází Strategická průmyslová zóna Vrchlabí, která se v současné době rozkládá na ploše 52 ha. Bylo zjištěno, že ve sledovaném období od roku 2005 – 2020 došlo k jejímu rozšíření pouze jednou. S tímto rozšířením však nebyl přímo spjat zábor zemědělské půdy, jelikož byla zóna rozšířena na již zastavěnou plochu fotbalového stadionu. Pokud se podíváme na míru nezaměstnanosti v okrese Trutnov zjistíme, že po nastalé ekonomické krizi v roce 2008 a následným výkyvům začala od roku 2013 nezaměstnanost v okrese klesat. Spolu s klesající nezaměstnaností v okrese klesá i zastoupení zemědělské půdy. Na území okresu Trutnov roste na úkor zemědělské půdy zastoupení lesních pozemků.

V okrese Rychnov nad Kněžnou se nachází Strategická průmyslová zóna Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. V současné době se tato zóna rozprostírá na 207,16 ha půdy, z toho 204,89 ha původně zemědělská půda a 2,27 ha půda nezemědělská. První výměra, která je v práci zmiňována, je z Územně plánovací dokumentace sídelních útvarů Solnice a Kvasiny z roku 1993 a jedná se o 35 ha plochy pro průmysl a výrobu. Od té doby docházelo k postupným záborům velmi kvalitní zemědělské půdy až na současných 204,89 ha (zemědělská půda) a 207,16 ha celková plocha Strategické průmyslové zóny. Nezaměstnanost v okrese Rychnov nad Kněžnou byla stejně jako v okrese Trutnov po roce 2008 poznamenána ekonomickou krizí. To lze vidět i na křivce vývoje nezaměstnanosti. Od roku 2013 však dochází k jejímu poklesu. Současně klesá zemědělská půda a rozrůstá se průmyslová zóna.

Hypotéza H1 – Zábory zemědělské půdy neřeší zaměstnanost českých občanů

Tato hypotéza nelze potvrdit. V okrese Trutnov, jak již bylo řečeno, jsou z velké části úbytky zemědělské půdy způsobeny postupným zalesňováním. V případě okresu Rychnov nad Kněžnou dochází k úbytku zemědělské půdy, poklesu míry nezaměstnanosti i k rozšiřování průmyslové zóny, ale nedochází k růstu zastavěných ploch a nádvoří. Právě na těchto plochách vznikají haly, ve kterých jsou čeští občané zaměstnáni. V okrese se naopak rozrůstají ostatní plochy, do kterých patří mimo jiné dopravní stavby, odstavné plochy a parkoviště pro průmyslovou zónu. V jiných regionech, které diplomová práce neanalyzuje, však může být situace odlišná.

Diplomová práce se dále zabývala analýzou současně platné legislativy, která by měla záborům zemědělské půdy zabránit. Důležitým legislativním předpisem je Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Bylo zjištěno, že v tomto zákoně je však spousta výjimek, které pro případné investory a stavebníky nejsou překážkou. Dalším způsobem a dokumentem, který může ovlivnit vyjmutí ze zemědělského půdního fondu na úrovni dané obce je Územní plán. Zde je možnost orgánů veřejné správy ve fázi tvorby nové

územně plánovací dokumentace zakročit. Orgány veřejné správy každý nový návrh na změnu ploch v území projednávají a každé vyjmutí ze zemědělského půdního fondu je nutné racionálně odůvodnit.

Hypotéza H2 – Legislativa zabraňující záborům zemědělské půdy je v ČR nedostatečná

Vzhledem k výše uvedeným důvodům – výjimkám v zákoně, které nezastaví investory a stavebníky před budováním dalších průmyslových ploch, a ne vždy správně formulovaným textovým částem územně plánovacích dokumentací je tato hypotéza potvrzena.

Poslední část práce analyzovala zabraňování půdy z hlediska její ceny. Půda zastavěná Strategickou průmyslovou zónou Solnice - Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou byla oceněna třemi způsoby. Prvním způsobem byla cena dle oceňovacích vyhlášek – 9,537 mil. Kč za 204,89 ha zemědělské půdy. Druhým způsobem byla cena v místě a čase obvyklá – 30,762 mil. Kč za 204,89 ha zemědělské půdy. Poslední způsob ocenění byl proveden dle hodnoty ekosystémových služeb a dle výpočtu se došlo k ceně 25,096 mil. Kč za 204,89 ha za 1 rok. Od roku 1993 do roku 2020 je hodnota ekosystémových služeb vyčíslena na 296,113 mil. Kč. Zde je nutné podotknout, že v případě posledního výpočtu se nejedná o cenu konečnou. Hodnota ekosystémových služeb za plochu pod průmyslovou zónou tak bude každým rokem narůstat.

Hypotéza H3 – Budování průmyslových zón na zemědělské půdě není ekonomicky přínosné

Zábory zemědělské půdy pro průmyslové zóny jsou trvalé. Hodnota ekosystémových služeb bude dále narůstat. Pokud bude průmyslová zóna i nadále v okrese Rychnov nad Kněžnou takto aktivní a bude se nadále rozrůstat, hodnota ekosystémových služeb zabrané zemědělské půdy je nevyčísitelná. Vzhledem k tomu, že se dá předpokládat další rozvoj průmyslové zóny, hypotéza je potvrzena.

8 Literatura

ARTMANN M. Assessment of Soil Sealing Management Responses, Strategies, and Targets Toward Ecologically Sustainable Urban Land Use Management. *AMBIO* [online]. 2014, 43(4), 530-541 [cit. 2021-04-05]. ISSN 0044-7447. Dostupné z: doi:10.1007/s13280-014-0511-1

BEČVÁŘOVÁ V. *Zemědělská politika*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2001. ISBN 80-7157-514-3.

BINDRABAN PS. Towards sustainable land use. Furthering cooperation between people and institutions. *Geoderma* [online]. 2000, 96(1-2), 155-157 [cit. 2021-04-23]. ISSN 00167061. Dostupné z: doi:10.1016/S0016-7061(00)00011-2

BROŽOVÁ D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2916-4.

CECHOVÁ Š. *Základy pozemkového práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-105-4.

Český statistický úřad: *Časové řady* [online]. [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/casove_rady_regionalni

ČÚZK: *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky*[online]. 2019 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu/Rocenka_pudniho_fondu_2020.aspx

CzechInvest: Agentura pro podporu podnikání a investic [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz>

DAMOHORSKÝ M. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

Důvodová zpráva: Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_2_Duvodova_zprava.pdf

EKatalog BPEJ: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i. [online]. 2019 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://bpej.vumop.cz>

European Commission: Guidelines on best practice to limit, mitigate or compensate soil sealing[online]. Luxembourg: European Union, 2012 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/guidelines/pub/soil_en.pdf

European Environment Agency: *Urban soil sealing in Europe* [online]. 2019 [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/articles/urban-soil-sealing-in-europe>
FRÉLICOVÁ, Jana, David VAČKÁŘ, Adam PÁRTL, Blanka LOUČKOVÁ, Zuzana V. HARMÁČKOVÁ a Eliška LORENCOVÁ. Integrated assessment of ecosystem services in the Czech Republic. *Ecosystem Services* [online]. 2014, 8, 110-117 [cit. 2021-04-17]. ISSN 22120416. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecoser.2014.03.001

FRICK SA., RODRÍGUEZ-POSE A, WONG MD. Toward Economically Dynamic Special Economic Zones in Emerging Countries. *Economic Geography* [online]. 2019, 95(1), 30-64 [cit. 2021-04-06]. ISSN 0013-0095. Dostupné z: doi:10.1080/00130095.2018.1467732

GIANNAKIS GV, NIKOLAIDIS NP, VALSTAR J, et al. Integrated Critical Zone Model (1D-ICZ). *Quantifying and Managing Soil Functions in Earth's Critical Zone - Combining Experimentation and Mathematical Modelling* [online]. Elsevier, 2017, 2017, , 277-314 [cit. 2021-03-07]. Advances in Agronomy. ISBN 9780128122228. Dostupné z: doi:10.1016/bs.agron.2016.10.009

HLADÍK R, HLAVÁČEK P. *Vývojové procesy v Ústeckém kraji a přínos průmyslových zón pro region*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2013. ISBN 978-80-7414-641-1.

CHERLET M, HUTCHINSON CH, REYNOLDS JN, HILL J, SOMMER S, VON MALTITZ G. *World Atlas of Desertification*. Publication Office of the European Union, 2018. ISBN 978-92-79-75349-7.

JANEČEK M. *Základy erodologie*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2008. ISBN 978-80-213-1842-7.

JANKŮ J, HEŘMANOVÁ K, KOZÁK J, et al. Industrial zones and their benefits for society. *Soil and Water Research* [online]. 2020, 15(4), 258-272 [cit. 2021-04-03]. ISSN 18015395. Dostupné z: doi:10.17221/59/2020-SWR

JANKŮ J, JAKŠÍK O, KOZÁK J, MARHOUL AM. Estimation of land loss in the Czech Republic in the near future . *Soil and Water Research* [online]. 2016, 11(3), 155-162 [cit. 2021-04-05]. ISSN 18015395. Dostupné z: doi:10.17221/40/2016-SWR

JANKŮ J, SEKÁČ P, BARÁKOVÁ J, KOZÁK J. Land use analysis in terms of farmland protection in the Czech Republic. *Soil and Water Research* [online]. 2016, 11(1), 20-28 [cit. 2021-03-16]. ISSN 18015395. Dostupné z: doi:10.17221/163/2015-SWR

JENÍČEK V, FOLTÝN J. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-326-4.

Královéhradecký kraj: Studie rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou [online]. 2017 [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: https://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/prumyslove-zony/studie-rozvoje-prumyslove-zony-solnice-_kvasiny-_rychnov-nad-kneznou-99335/

LAL, R, STEWART BA, ed. *Advances in Soil Science* [online]. New York, NY: Springer New York, 1990 [cit. 2021-03-13]. *Advances in Soil Science*. ISBN 978-1-4612-7966-2. Dostupné z: doi:10.1007/978-1-4612-3322-0

MARTINAT S, NAVRATIL J, HOLLANDER JB, TROJAN J, KLAPKA P, KLUSACEK P, KALOK D. Re-reuse of regenerated brownfields: Lessons from an Eastern European post-industrial city. *Journal of Cleaner Production* [online]. 2018, 188, 536-545 [cit. 2021-04-05]. ISSN 09596526. Dostupné z: doi:10.1016/j.jclepro.2018.03.313

MIKO L, HOŠEK M. *Příroda a krajina České republiky: zpráva o stavu 2009*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009. ISBN 978-80-87051-70-2.

Ministerstvo průmyslu a obchodu: *Průmyslové zóny* [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/investicni-pobidky-a-prumyslove-zony/prumyslove-zony/>

Ministerstvo zemědělství: *Dehumifikace půdy (ztráty organické hmoty)* [online]. 2009 - 2021 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/puda/ochrana-pudy-a-krajiny/degradace-pud/dehumifikace-pudy/>

Ministerstvo životního prostředí ČR: Definice, význam a funkce půdy. *MŽP ČR* [online]. 2018 [cit. 2021-02-22]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/definice_pudy/\\$FILE/OOHPP-Definice_pudy-20080820.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/definice_pudy/$FILE/OOHPP-Definice_pudy-20080820.pdf)

MORELLO J, BUZAI GD, BAXENDALE CA, RODRÍGUEZ AF, MATTEUCCI SD, GODAGNONE RE, CASAS RR. Urbanization and the consumption of fertile land and other ecological changes: the case of Buenos Aires. *Environment and Urbanization* [online]. 2000, 12(2), 119-131 [cit. 2021-04-06]. ISSN 0956-2478. Dostupné z: doi:10.1177/095624780001200210

NAGENDRA H, MUNROE DK, SOUTHWORTH J. From pattern to process: landscape fragmentation and the analysis of land use/land cover change. *Agriculture, Ecosystems & Environment* [online]. 2004, 101(2-3), 111-115 [cit. 2021-03-13]. ISSN 01678809. Dostupné z: doi:10.1016/j.agee.2003.09.003

NEEDHAM B, LOUW E, METZEMAKERS P. An economic theory for industrial land policy. *Land Use Policy* [online]. 2013, **33**, 227-234 [cit. 2021-04-23]. ISSN 02648377. Dostupné z: doi:10.1016/j.landusepol.2013.01.005

NOVOTNÝ I a kolektiv. *Příručka ochrany proti erozi zemědělské půdy*. Ministerstvo zemědělství a Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2017. ISBN 978-80-7434-362-9.

Operační program Podnikání a inovace: Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppi-2007-2013/>

Pasport ÚPD obcí: Královéhradecký kraj [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://up.kr-kralovehradecky.cz/upd/seznam/?type=archiv>

PAVLŮ L. *Základy pedologie a ochrany půdy*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2019. ISBN 978-80-213-2952-2.

PEKÁREK M, BLÁHOVÁ I, PRŮCHOVÁ I. *Pozemkové právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-253-0.

PEKOVÁ J, PILNÝ J, JETMAR M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

Právní rozhledy: Velká novela zákona o ochraně půdy [online]. 2013. [cit. 2021-04-08]. ISSN 1210-6410.

PROKOP G, JOBSTMANN H, SCHÖNBAUER A. *Report on best practices for limiting soil sealing and mitigating its effects* [online]. European Communities, 2011 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: doi:10.2779/15146

Průmyslové zóny: Vše o průmyslových zónách - kvalitní a ověřené informace [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <http://www.prumyslove-zony.cz/blog/prumyslove-zony-53>

SALVATI L, RICCIARDO LAMONICA G. Containing urban expansion: Densification vs greenfield development, socio-demographic transformations and the economic crisis in a Southern European City, 2006–2015. *Ecological Indicators* [online]. 2020, 110 [cit. 2021-04-05]. ISSN 1470160X. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecolind.2019.105923

SMITH P, HOUSE JI, BUSTAMANTE M, et al. Global change pressures on soils from land use and management. *Global Change Biology* [online]. 2016, 22(3), 1008-1028 [cit. 2021-03-07]. ISSN 13541013. Dostupné z: doi:10.1111/gcb.13068

Situační a výhledová zpráva - Půda [online]. Ministerstvo zemědělství, 2018 [cit. 2021-03-28]. ISSN 1211-7692. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/611976/SVZ_Puda_11_2018.pdf

Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky: stav ke dni 31.12.2020 Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální, 2010-. ISSN 1804-2422.

SZTURC J, KARÁSEK P, PODHRÁZSKÁ J. Historical Changes in the Land Use Connected with Appropriation of Agricultural Land – Case Study of Cadastral Areas Dolní Věstonice and Modřice (Czech Republic). *European Countryside* [online]. 2017, 9(4), 658-678 [cit. 2021-03-28]. ISSN 1803-8417. Dostupné z: doi:10.1515/euco-2017-0038

TOMÁŠEK M. *Půdy České republiky*. 4. vyd. Praha: Česká geologická služba, 2007. ISBN 978-80-7075-688-1.

VILČEK J, BUJNOVSKÝ R. *Index environmentálneho potenciálu poľnohospodárskych pod*. Bratislava: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy, 2010. ISBN 978-80-89128-70-9.

VLČEK V. *Kvalita a zdraví půdy*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. ISBN 978-80-7509-215-1.

VOPRAVIL J. *Půda a její hodnocení v ČR*. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, 2011. ISBN 978-80-87361-08-5.

VÚMOP: *Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.* [online]. 2021 [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.vumop.cz/aktualizace-statisticke-rocenky-zpristupnuje-nejnovejsi-informace-o-stavu-zemedelske-pudy-v-cr>

WEILENMANN B, SEIDL I, SCHULZ T. The socio-economic determinants of urban sprawl between 1980 and 2010 in Switzerland. *Landscape and Urban Planning* [online]. 2017, **157**, 468-482 [cit. 2021-04-23]. ISSN 01692046. Dostupné z: doi:10.1016/j.landurbplan.2016.08.002

9 Seznam použitých zkratk a symbolů

APOD.	a podobně
BPEJ	bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚŽK	Český úřad zeměměřický a katastrální
EU	Evropská unie
KHK	Královéhradecký kraj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZE	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
PZ	Průmyslová zóny
SPZ	Strategická průmyslová zóna
TTP	trvalý travná porost
TZV.	takzvaný
ÚP	Územní plán
ÚPD	Územně plánovací dokumentace
ÚPSÚ	Územní plán sídelního útvaru
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
ZPF	Zemědělský půdní Seznam použitých tabulek

10 Seznam použitých tabulek

Tabulka 1: Okresy Královéhradeckého kraje	21
Tabulka 2: Přehled zemědělské a nezemědělské půdy k 31.12.2019 v KHK	22
Tabulka 3: Průmyslové zóny v okresech KHK k 1.4.2021	25
Tabulka 4: Zábory ZPF pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle jednotlivých let	31
Tabulka 5: Rozloha SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle jednotlivých let	32
Tabulka 6: Zábory zemědělské a nezemědělské půdy dle tříd ochrany	32
Tabulka 7: Cena zabrané půdy pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle oceňovacích vyhlášek	47
Tabulka 8: Přepočty ekosystémových služeb z EUR na CZK.....	48
Tabulka 9: Cena zabrané půdy pro SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou dle hodnoty ekosystémových služeb	49

11 Seznam použitých obrázků

Obrázek 1: Zastoupení zemědělské a nezemědělské půdy v ČR k 31.12.2020.....	14
Obrázek 2: Třídy ochrany ZPF v České republice v %	16
Obrázek 3: Umístění Strategických průmyslových zón v Královéhradeckém kraji.....	26
Obrázek 4: Vymezení průmyslové zóny Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou	27
Obrázek 5: Zábory půdy v roce 2009 – k. ú. Solnice	28
Obrázek 6: Zábory půdy v roce 2011 – k. ú. Kvasiny	29
Obrázek 7: Zábory půdy v roce 2015 k. ú. Lipovka u Rychnova nad Kněžnou.....	30
Obrázek 8: Zábory půdy v roce 2017 - k. ú. Kvasiny, Solnice, Lipovka u Rychnova nad Kněžnou	31
Obrázek 9: Postupné rozrůstání SPZ Solnice - Kvasiny - Rychnov nad Kněžnou.....	33
Obrázek 10: Vymezení průmyslové zóny Vrchlabí 2020.....	34
Obrázek 11: Porovnání SPZ Vrchlabí mezi roky 2004 a 2020.....	35
Obrázek 12: Vývoj rozlohy SPZ Vrchlabí.....	36
Obrázek 13: Vývoj nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2005 – 2020.....	37
Obrázek 14: Vývoj nezaměstnanosti v okrese Trutnov za období 2005 – 2020	38
Obrázek 15: Rozdělení půdního fondu v okrese Rychnov nad Kněžnou k 31.12.2020	39
Obrázek 16: Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v okrese Rychnov nad Kněžnou.....	40
Obrázek 17: Rozdělení půdního fondu k 31.12.2020 v okrese Trutnov.....	41
Obrázek 18: Vývoj zemědělské a nezemědělské půdy v okrese Trutnov.....	42
Obrázek 19: Vztah vývoje zemědělské půdy, rozlohy SPZ a nezaměstnanosti v okrese Rychnov nad Kněžnou.....	43
Obrázek 20: Vztah vývoje zemědělské půdy, rozlohy SPZ a nezaměstnanosti v okrese Trutnov.....	45

12 Samostatné přílohy

- Příloha 1 Souhrn půdního fondu v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2005 – 2020
- Příloha 2 Souhrn půdního fondu v okrese Trutnov za období 2005 – 2020

Příloha 1

Souhrn půdního fondu v okrese Rychnov nad Kněžnou za období 2005 – 2020

Druh pozemku	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
orná půda	33 549	33 469	32 634	32 435	32 196	31 996	31 702	31 580	31 554	31 524	31 309	31 275	31 202	31 096	30 694	30 570
chmelnice																
vinice																
zahrada	2 219	2 214	2 197	2 204	2 189	2 185	2 186	2 190	2 194	2 190	2 194	2 194	2 209	2 226	2 291	2 313
ovocný sad	365	361	347	347	395	419	424	422	422	428	424	448	445	446	392	395
trvalý travní porost	18 001	18 014	17 910	17 998	18 033	18 115	18 286	18 300	18 280	18 278	18 444	18 378	18 415	18 474	18 777	18 839
Celkem zemědělská půda	54 134	54 058	53 088	52 984	52 813	52 715	52 598	52 492	52 450	52 420	52 371	52 295	52 271	52 242	52 154	52 117
lesní pozemky	37 304	37 333	36 795	36 821	36 857	36 897	36 943	37 031	37 045	37 046	37 083	37 117	37 140	37 143	37 226	37 251
vodní plocha	1 142	1 153	1 137	1 155	1 173	1 182	1 202	1 223	1 249	1 265	1 276	1 282	1 283	1 283	1 293	1 305
zastavěná plocha a nádvoří	1 742	1 739	1 696	1 695	1 688	1 689	1 686	1 688	1 687	1 688	1 684	1 682	1 678	1 669	1 668	1 676
ostatní plocha	5 464	5 504	5 471	5 534	5 657	5 708	5 767	5 763	5 766	5 778	5 787	5 827	5 833	5 870	5 866	5 856
Celkem nezemědělská půda	45 652	45 729	45 099	45 205	45 375	45 476	45 598	45 705	45 747	45 777	45 830	45 908	45 934	45 965	46 053	46 088

Zroj: vlastní zpracování dle Souhrnných přehledů o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky

Příloha 1

Souhrn půdního fondu v okrese Trutnov za období 2005 – 2020

Druh pozemku	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
orná půda	27 699	27 606	27 537	27 509	27 500	27 411	27 377	27 326	27 256	27 188	27 083	26 871	26 653	26 250	25 552	25 119
chmelnice																
vinice																
zahrada	2 399	2 402	2 403	2 402	2 406	2 408	2 404	2 403	2 418	2 427	2 426	2 428	2 438	2 477	2 579	2 670
ovocný sad	265	261	254	253	252	252	248	248	240	240	240	238	237	236	234	233
trvalý travní porost	19 901	19 936	19 957	19 943	19 831	19 850	19 851	19 859	19 858	19 804	19 885	20 060	20 225	20 593	21 203	21 548
Celkem zemědělská půda	50 264	50 205	50 151	50 107	49 989	49 921	49 880	49 836	49 772	49 659	49 634	49 597	49 553	49 556	49 568	49 570
lesní pozemky	53 407	53 439	53 483	53 512	53 549	53 580	53 624	53 657	53 682	53 720	53 731	53 753	53 801	53 831	53 868	53 885
vodní plocha	1 096	1 098	1 108	1 112	1 120	1 125	1 128	1 133	1 140	1 149	1 149	1 156	1 171	1 170	1 171	1 175
zastavěná plocha a nádvoří	1 609	1 608	1 602	1 603	1 607	1 610	1 611	1 612	1 616	1 609	1 608	1 607	1 599	1 593	1 590	1 589
ostatní plocha	8 301	8 330	8 335	8 341	8 415	8 445	8 438	8 442	8 466	8 532	8 548	8 559	8 546	8 521	8 476	8 455
Celkem nezemědělská půda	64 413	64 475	64 528	64 568	64 691	64 760	64 801	64 844	64 904	65 010	65 036	65 075	65 117	65 115	65 105	65 104

Zroj: vlastní zpracování dle Souhrnných přehledů o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky